

บทที่ 4

วิเคราะห์งานเขียนของกฤษฎมูรติในฐานะที่เป็นวาทกรรม

4.1 การมองงานเขียนผ่านวาทกรรม

ในบทนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความรู้และการแสวงหาความจริงของกฤษฎมูรติในงานเขียน¹¹ โดยใช้วาทกรรมเป็นเครื่องมือในการมองงานเขียน นั่นคือต้องถอยห่างออกจากกระบวนการคิดของกฤษฎมูรติในฐานะที่เป็นผู้เผยความจริง แล้วพิจารณางานเขียนว่าเป็นตัวบท¹² เพื่อสำรวจผ่านแนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ที่มองว่าวาทกรรมเป็นกระบวนการในการสร้างตัวตนและความหมายให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมโดยมีลักษณะเป็นชุดของความคิดที่แฝงเร้นด้วยอิทธิพลและอุดมการณ์ของสังคมผ่านช่วงเวลาหนึ่งๆ ดังนั้น จึงต้องการวิเคราะห์ว่าชุดความคิดของกฤษฎมูรติในงานเขียนนั้นมีอำนาจและอุดมการณ์ของสังคมในประเด็นใดแฝงเร้นอยู่บ้าง ขณะเดียวกันก็ต้องการสำรวจถึงภาคปฏิบัติทางวาทกรรมต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างของตัวบทอันมีส่วนประกอบสร้างทำให้งานเขียนของเขาถูกยอมรับว่าเป็นความรู้จนกระทั่งเชื่อได้ว่าเป็นความจริงไปในที่สุด

การให้ความหมายงานเขียนว่าเป็นตัวบทและเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมจึงต้องพิจารณาการประกอบสร้างความหมาย เครือข่ายกรอบความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและมิติทางเวลาในช่วงหนึ่งๆ ของประวัติศาสตร์ โดยไม่ได้มุ่งเน้นความสำคัญของเจตจำนง เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเขียน/การพูดของผู้ประพันธ์ แม้ว่าการสืบหาต้นตอหรือจุดกำเนิดทางความคิดของผู้ประพันธ์จะปรากฏอยู่ในบางส่วนของกรวิเคราะห์ แต่การมองงานเขียนในฐานะที่

¹¹ งานเขียนของกฤษฎมูรติในที่นี้ ผู้วิจัยหมายรวมถึงงานที่กฤษฎมูรติเขียนขึ้นเองซึ่งมีเป็นส่วนน้อยและงานที่เป็นการรวบรวมถอดเทปจากคำบรรยายในที่สาธารณะต่างๆ ของกฤษฎมูรติซึ่งหนังสือของเขาส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะนี้เนื่องจากกฤษฎมูรติเรียกได้ว่าเป็นนักพูดมากกว่านักเขียน

¹² โดยทั่วไป ตัวบท (text) จะถูกเข้าใจว่าเป็นความรู้ที่ผู้อ่านสามารถตีความได้โดยพยายามทำความเข้าใจว่าผู้ประพันธ์มุ่งหวังหรือจงใจจะสื่อสารอะไร แต่การมองงานเขียนเป็นตัวบทในงานวิจัยชิ้นนี้หมายถึง ตัวบทในฐานะวาทกรรม มีลักษณะเป็นชุดความคิดที่แฝงเร้นด้วยอำนาจและอุดมการณ์ของสังคม และเน้นถึงการสอดประสานหรือผลิตสร้างความหมายขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับงานเขียน ไม่ใช่ระหว่างผู้อ่านกับผู้ประพันธ์ เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการผลิตสร้างความหมายของตัวบทในงานเขียนมากกว่าแรงจูงใจในการเขียนของผู้ประพันธ์

เป็นวาทกรรมเป็นการให้ความสำคัญกับการพิจารณากระบวนการทางสังคมที่ก่อให้เกิดวาทกรรม และอิทธิพลของวาทกรรมที่มีต่อสังคมด้วย กล่าวคือ เป็นการสืบค้นเบื้องหลังของจิตสำนึก หรือเรียกได้ว่า เปิดเผยแง่มุมที่อยู่ใต้ภูเขาน้ำแข็งโดยที่ปกติเรามักจะเห็นเพียงส่วนยอดของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่เหนือน้ำโดยละเอียดที่จะสงสัยหรือตั้งคำถามถึงโครงสร้าง/กฎเกณฑ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง

ฟูโกต์ไม่ให้ความสำคัญกับผู้พูด/ผู้ประพันธ์ แต่มุ่งเน้นไปที่สถานะ บทบาทของผู้พูด เช่น การพูดในฐานะนักการเมือง นักวิชาการ ศิลปิน นักปรัชญา ผู้นำทางความคิด ฯลฯ เนื่องจากฟูโกต์วิเคราะห์วาทกรรม เขาจึงเรียกบทบาทของผู้ประพันธ์ว่า หน้าที-ผู้ประพันธ์ (author-function) (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น. 49) ซึ่งผู้ประพันธ์ถูกมองว่ามีหน้าที่ในการกำกับควบคุม อันตรายบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นจากงานเขียน หน้าทีของผู้ประพันธ์จึงเป็น หน้าทีเชิงอุดมการณ์ (ideological function) กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เป็นจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นมาในยุคสมัยใหม่เพื่อควบคุมลดทอนอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับกรอบความรู้กระแสหลัก ดังนั้น ในแง่ตัวของผู้ประพันธ์จึงไม่มีความสำคัญ แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่าผู้ประพันธ์ถูกปฏิเสธโดยสิ้นเชิง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีใช้การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ตามวิธีวิทยาอันเคร่งครัด แต่ผู้วิจัยมุ่งเน้นการใช้กรอบคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์เป็นเครื่องมือในการมองงานเขียนของกฤษณมูรติเพื่อสืบหากระบวนการประกอบสร้างและภาคปฏิบัติการของวาทกรรม เพื่อเผยแสดงถึงอำนาจ ความรู้ และกระบวนการทางสังคมที่ทำให้งานเขียนของกฤษณมูรติมีความเป็นไปได้ และถูกยอมรับว่าเป็นความรู้และความจริง อนึ่ง แนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์เป็นแนวคิดสำคัญในสำนักคิดหลังสมัยใหม่นิยม¹³ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างสูงต่อแวดวงปรัชญาในปัจจุบัน แม้แนวคิดเรื่องวาทกรรมของฟูโกต์จะเป็นกรอบใหญ่ในงานวิจัย แต่มีหลายส่วนที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้แนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมโดยทั่วไปมาประกอบประกอบวิเคราะห์

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์เป็นการมุ่งเน้นสืบหาว่ากฤษณมูรติพูดอย่างไรภายใต้กรอบความรู้หรือวาทกรรมหลักที่ดำรงอยู่ในสังคม จนทำให้ตัวตนในงานของเขาสถาปนาความหมายให้มีความเป็นไปได้ เข้าใจได้ และถูกยอมรับว่าเป็นความจริงโดยการประกอบสร้างของอำนาจวาทกรรม งานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่เพียงแต่มุ่งเน้นที่จะให้คำตอบว่างานเขียนของกฤษณมูรติตกอยู่ภายใต้ระบบคิดวาทกรรมใดหรือประกอบสร้างขึ้นจากวาทกรรมใดบ้างเนื่องจากว่าเป็นเรื่องปกติที่ผู้คนในสังคมยุคเดียวกันก็ล้วนถูกกำกับด้วยความคิดวาทกรรมหลักชุดเดียวกันทั้งสิ้น แต่ที่มุ่งหมายที่แท้จริงของงานวิจัยคือการอธิบายและเผยแสดงให้เห็นถึงเทคนิคกระบวนการประกอบสร้างทาง

¹³ มิเชล ฟูโกต์ ถือเป็นหนึ่งในผู้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อแนวคิดหลังสมัยใหม่ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องวาทกรรม ซึ่งเป็นแก่นแกนหลักในการอธิบายว่า ความจริงมิใช่สิ่งที่มีอยู่อย่างตายตัวเป็นสากลแล้วถูกค้นพบ หากแต่ถูกสร้างขึ้นจากความชอบธรรมของอำนาจวาทกรรม

วาทกรรมเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องสืบหาความย้อนแย้งของตัวบท เพื่อเผยแผ่แสดงให้เห็นร่องรอยความคิดที่ซ่อนอยู่ แต่ก็มิได้เป็นการตัดสินเชิงคุณค่าว่าแนวคิดของกฤษฎมูรติถูกหรือผิด

4.2 กรอบความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่และการหันหน้าสู่แนวคิดตะวันออก

ในศตวรรษที่ 17 คุณค่าที่เกิดขึ้นกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่พร้อมๆ กันกับการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ คือ การเชิดชูศักยภาพและเหตุผลของมนุษย์ ความรู้วิทยาศาสตร์ธรรมชาติในยุคกรีกได้รับการฟื้นฟูกลับมาอีกครั้ง หากแต่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ได้ก้าวจากการใช้เหตุผลแบบนิรนัยไปสู่การใช้เหตุผลแบบอุปนัยมากขึ้นเนื่องจากมนุษย์รู้จักผลิตสร้างเครื่องมือในการสังเกต เช่น กล้องโทรทรรศน์ นอกจากนี้ฟรานซิส เบคอนยังเป็นผู้วางแบบแผนวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ขึ้น กล่าวคือ ความรู้ทั้งปวงต้องอิงอยู่กับหลักฐานและการทดลองซึ่งปลอดอคติจากผู้สังเกตจึงจะเชื่อได้ว่าเป็นความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการเปลี่ยนโลกทัศน์หรือกระบวนทัศน์ (paradigm shift)¹⁴ ของโคเปอร์นิคัส (Nicolaus Copernicus, ค.ศ. 1473 - 1543) และกาลิเลโอ (Galileo Galilei, ค.ศ. 1564 - 1642) ซึ่งได้เขียนหนังสืออธิบายการเคลื่อนไหวของดาวเคราะห์และเห็นว่า ดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาลอันมีโลกซึ่งหมุนรอบตัวเองและหมุนรอบดวงอาทิตย์ แนวคิดดังกล่าวถือเป็นการท้าทายต่อศาสนจักรที่เชื่อตามคัมภีร์ไบเบิลว่าโลกเป็นศูนย์กลางจักรวาล (geocentric)

บุคคลผู้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนโลกทัศน์คนสำคัญอีกคนหนึ่ง คือ ไอแซค นิวตัน (Isaac Newton, ค.ศ. 1643 - 1727) ซึ่งได้อธิบายโลกด้วยหลักคณิตศาสตร์ นิวตันเห็นว่าอวกาศและเวลาเป็นสิ่งที่สัมบูรณ์ซึ่งเป็นอิสระต่อกันและกฎแห่งความเคลื่อนไหวเป็นตัวกำหนดการเคลื่อนไหวของจักรวาลทั้งหมด นิวตันได้พัฒนาความรู้ฟิสิกส์ที่ได้ชื่อว่าเป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ อย่างไรก็ตามโลกทัศน์แบบนิวตันได้ถูกท้าทายในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าฟิสิกส์แบบนิวตันไม่เพียงพอต่อการอธิบายความเป็นไปในจักรวาลได้ทั้งหมด หากแต่แนวคิดของเขาก็ถือเป็นพื้นฐานทางความรู้แบบฟิสิกส์ที่ส่งผลต่อเทคโนโลยีต่างๆ ที่เราใช้กันในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า“โลกของนิวตัน บางทีจะเป็นโลกอันเล็กๆหยาบๆและเป็นจักรกล แต่ได้แสดงถึงพื้นฐานที่อีก 200 ปีถัดมาได้มีพัฒนาการอย่างมากทั้งในศตวรรษที่วิทยาศาสตร์ที่เป็นทฤษฎีและเทคโนโลยีที่เป็นภาคปฏิบัติ” (เมล ทอมป์สัน, 2551, น.24)

¹⁴ กระบวนทัศน์ (paradigm) หมายถึง ชุดความคิด ความเชื่อที่มีฐานอยู่ที่การมองโลกความเป็นจริงแบบหนึ่งๆ ซึ่งเป็นตัวกำกับความคิด ระบบคุณค่า ตลอดจนการกระทำของมนุษย์ เมื่อกระบวนทัศน์เปลี่ยน (paradigm shift) ก็มีผลให้ความคิดและระบบคุณค่าของคนเปลี่ยน

สำหรับการสืบค้นหากระบวนการประกอบสร้างวาทกรรมในงานเขียนของกฤษณมูรติ ผู้วิจัยอาศัยกรอบความรู้ (episteme) ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์หรือโครงสร้างทางความคิดที่มีลักษณะเป็นอำนาจกำกับความรู้ในยุคสมัยใหม่ที่ซับซ้อนและช่วงชิงเพื่อสร้างความหมายให้กับตัวบทผ่านจุดตัดทางประวัติศาสตร์ของความรู้อันมีเหตุการณ์หลายอย่างซ้อนกัน ทั้งคาบเกี่ยวกัน ขัดแย้งกัน ไม่ต่อเนื่องกันและมีลักษณะตัดขาดจากกัน โดยที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นจุดตัดในโลกร่วมสมัยซึ่งความรู้ฟิสิกส์สมัยใหม่ได้สถาปนาตัวเองเข้ามาจับเกี่ยวกับความรู้ฟิสิกส์แผนเดิม¹⁵ ซึ่งตั้งแต่ยุคสมัยใหม่ประมาณช่วงศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา ฟิสิกส์แผนเดิมถือว่าความรู้ของมนุษย์เกิดจากการสังเกตวัตถุทางประสบการณ์ที่รับรู้ได้โดยผัสสะและเหตุผล จากนั้นจึงพยายามอธิบายออกมาเป็นสูตร กลไก ทฤษฎี หรือภาษาสามัญเพื่อเป็นภาพตัวแทนของความจริง โลกทัศน์แบบนี้เชื่อว่าसार คือ สิ่งที่ยึดแน่นสามารถลดทอนได้จนถึงหน่วยที่เล็กที่สุดกล่าวคือ “ฟิสิกส์แผนเดิมเห็นว่าความจริงทางฟิสิกส์ประกอบด้วยสสารและการเคลื่อนที่ของมัน โดยสสารคือสิ่งที่นักฟิสิกส์วัดได้” (วีระ บุรณะบุญญิต, 2544, น.31) แต่เมื่อปลายศตวรรษที่ 19 การคลาดเคลื่อนจากกฎของนิวตันก็เริ่มปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน แม้การคลาดเคลื่อนนี้จะไม่มากนัก แต่ก็ทำให้เกิดความคิดว่ารากฐานของเอกภพอันเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องจักรกลของนิวตันเริ่มเอนเอียงลง (ลินคอล์น บาร์เน็ต, 2519, น.7) อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 20 ฟิสิกส์สมัยใหม่ได้แทรกซึมลงไปในโลกที่เล็กมากเกินกว่าจะมองเห็นด้วยกล้องจุลทรรศน์ธรรมดา เข้าสู่อาณาจักรของธรรมชาติที่อยู่ห่างไกลมากจากสภาพแวดล้อมที่มองเห็นด้วยตาเปล่าของเรา (คาปรา, 2532, น.40) ทำให้โลกทัศน์ของฟิสิกส์แบบเดิมได้รับการวิพากษ์จากนักฟิสิกส์สมัยใหม่ เช่น ฟรีดจอฟ คาปรา (Fritjof Capra, ค.ศ. 1939 - ปัจจุบัน) ว่า ฟิสิกส์แผนเดิมไม่สามารถอธิบายความปรากฏการณ์ได้ทั้งหมด สสารไม่สามารถถูกวัดได้อย่างตายตัว ฟิสิกส์สมัยใหม่เปิดประตูการมองฟิสิกส์ในระดับอะตอมแบบใหม่ว่าสสารไม่ใช่สิ่งที่ยึดแน่นอีกต่อไป แต่สสารคือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จักรวาลจึงมีลักษณะเป็นองค์รวมที่เปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวและไม่อาจลดทอนหรือแยกย่อยได้เพราะทุกสรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์กันรวมถึงตัวผู้สังเกตด้วย

ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อมิติทางปรัชญา ความรู้ สังคม การเมือง และอุดมการณ์ในวงกว้าง ผลสืบเนื่องจากการจับเกี่ยวดังกล่าวนำไปสู่การหันหน้าสู่แนวคิดแบบตะวันออกและโอบรับเข้ามาบูรณาการร่วมกันมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญดังที่ฟรีดจอฟ คาปรากล่าวว่า

¹⁵ ฟิสิกส์แผนใหม่ หมายถึง ทฤษฎีควอนตัมและทฤษฎีสัมพัทธภาพ, ฟิสิกส์แผนเดิม หมายถึง ฟิสิกส์จักรกลแบบนิวตัน

การเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาในวิชาฟิสิกส์สมัยใหม่เช่นว่านี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในหมู่นักฟิสิกส์และนักปรัชญาทั้งหลายในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ... การวิพากษ์วิจารณ์เหล่านั้นล้วนนำไปสู่ทัศนะที่คล้ายคลึงเป็นอย่างยิ่งกับทัศนะในศาสนาตะวันออก แนวคิดในวิชาฟิสิกส์สมัยใหม่หลายประการล้วนแสดงความคล้ายคลึงกับความคิดในศาสนาของตะวันออกไกล (คาปรา, 2527, น.5)

แม้ความคิดของคาปราจะยังเป็นที่ถกเถียง แต่ขณะเดียวกันก็ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าฟิสิกส์สมัยใหม่มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดปรัชญาตะวันออกดังเช่นทัศนะที่ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นคุณสมบัติสำคัญของสรรพสิ่งซึ่งการรับรู้คุณสมบัติดังกล่าวเกิดจากการตระหนักรู้ในความเป็นเอกภาพและความสัมพันธ์ต่อเนื่องของสรรพสิ่งทั้งปวง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโลกทัศน์ของฟิสิกส์สมัยใหม่จะเข้ามาช่วงชิงความหมายจากฟิสิกส์แผนเดิมซึ่งโลกทัศน์แบบเดิมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงโดยเฉพาะเรื่องฟิสิกส์อะตอม แต่ฟิสิกส์สมัยใหม่ก็ถือว่าเป็นความก้าวหน้าที่ยังยืนอยู่บนรากฐานของฟิสิกส์แผนเดิม อีกทั้งโครงการทางวิทยาศาสตร์ทั้งหมดยังคงมีอุดมการณ์เพื่อความพัฒนาก้าวหน้าของมนุษยชาติซึ่งยังคงเรียกได้ว่าเป็นแนวคิดมนุษยนิยมอันเชิดชูเหตุผลของมนุษย์ว่าเป็นปัญญาอันสูงส่ง¹⁶

กรอบความรู้หรือวาทกรรมหลักที่กำกับระบบคิดของยุคสมัยที่จับเกี่ยวและช่วงชิงเพื่อสร้างความหมายให้กับตัวบทผ่านจุดตัดทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

1. กรอบความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่
 - 1) การยืนยันการมีอยู่ของสิ่งจริงหรือความจริงสูงสุด
 - 2) การมองมนุษย์เป็นองค์ประธานของความรู้
 - 3) แนวคิดมนุษยนิยม
2. กรอบความรู้เชิดชูตะวันออก
 - 1) แนวคิดองค์รวม
 - 2) แนวคิดทางศาสนาและปรัชญาอินเดีย

¹⁶ ในแง่นี้ผู้วิจัยถือว่าทั้งฟิสิกส์แผนเดิมและฟิสิกส์แผนใหม่เป็นกรอบความรู้แบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ แม้ว่าอภิปรัชญาและญาณวิทยาาระหว่างฟิสิกส์ทั้งสองแผนจะแตกต่างกันและฟิสิกส์แผนใหม่ได้ช่วงชิงเพื่อสถาปนาตัวเองให้เป็นความจริง แต่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ทั้งสองแผนยังคงจุดร่วมทางอุดมการณ์แบบมนุษยนิยมอันเป็นสิ่งที่มีเชล ฟุโกต์ปฏิเสธ

4.3 วิเคราะห์งานเขียนของกฤษณมูรติในฐานะที่เป็นวาทกรรม

ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์งานเขียนของกฤษณมูรติโดยอาศัยกรอบความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่และกรอบความรู้เชิงพุทธะวันออกมาใช้ในการสืบหากระบวนการประกอบสร้างวาทกรรมร่วมกันโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

- 1) ความรู้และการแสวงหาความจริง
- 2) แหล่งกำเนิดของความรู้
- 3) กระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้

ทั้งนี้ การแบ่งหัวข้อวิเคราะห์ 3 ประเด็นข้างต้น อาจมีเนื้อหาที่ซ้อนทับกัน ไม่เป็นเอกภาพ ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสนามวาทกรรมอันซับซ้อนที่ประติดประต่อเรื่องราวด้วยความแยบยล ผู้วิจัยมุ่งหมายเผยแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางวาทกรรมที่มุ่งสถาปนาตัวเองและเสนอภาพตัวแทนสะท้อนความคิดหรืออุดมการณ์หนึ่งๆ ซึ่งนับว่าเป็นการเสนอความรู้ภายใต้ภาคปฏิบัติการทาง วาทกรรมจนเกิดการครอบงำระบบคิดของมนุษย์ไว้ด้วยอำนาจของวาทกรรมที่สวมหน้ากากตัวเองว่าเป็นความรู้หรือความจริง

4.3.1 ความรู้และการแสวงหาความจริง

ประเด็นเรื่องความรู้และความจริงเป็นหัวใจความสำคัญที่กฤษณมูรติพูดถึงในงานเขียนโดยที่กฤษณมูรติมักจะเริ่มต้นด้วยการตั้งข้อสงสัยกับความรู้และความจริงที่ดำรงอยู่และเสนอแนะให้ปฏิเสธความรู้เหล่านั้น อีกทั้งไม่ยึดติดกับความรู้ต่างๆ ที่เราสะสมมาจากอดีตกล่าวได้ว่า การมีความรู้ที่แท้จริงก็คือการทำตามหนทางที่ไม่พึงพึงอิทธิพลใดๆ เลย

เมื่อพิจารณางานเขียนของกฤษณมูรติพบว่า การแสวงหาความจริงจะบรรลุได้ด้วยการปฏิเสธแบบแผนดั้งเดิมและหนีออกจากกรงขังอย่างมีอิสระที่แท้จริงซึ่งต้องเป็นการปฏิเสธและการปฏิรูปที่แท้จริงเท่านั้นที่จะทำให้เราสามารถหลุดออกจากแบบแผนดั้งเดิมได้ หากมองตามทัศนะของฟูโกต์แบบแผนดั้งเดิมถือได้ว่าเป็นวาทกรรมที่กำกับความคิดหรือวิถีคิดของผู้คนจากมุมมองดังกล่าวทำให้อธิบายได้ว่ากฤษณมูรติพยายามที่จะปฏิเสธระบบแบบแผนทั้งหมดรวมถึงระบบการศึกษาต่างๆ ในสถาบันที่ล้วนกักขังมนุษย์ไว้ด้วยความรู้ชุดต่างๆ อีกทั้งสถาบันการศึกษาโดยทั่วไปล้วนยืนอยู่บนวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นในรัฐสมัยใหม่ซึ่งเชื่อว่าพื้นฐานทางความรู้ทั้งหมดขึ้นอยู่กับความรู้สากลและเป็นภววิสัย ในแง่งานเขียนของกฤษณมูรติมีท่าทีสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวาทกรรม คือ เห็นว่าแบบแผนดั้งเดิมหรือวาทกรรม คือ สิ่งที่กำกับครอบงำกระบวนการคิดของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม รพินทรนาถ ฐากูร (Rabindranath Tagore, ค.ศ. 1861 – 1941) นักปรัชญาชาวอินเดียผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิศวการติ สานตินิเกตันซึ่งเป็น

มหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายแห่งการศึกษาที่แท้จริงอันเต็มเปี่ยมทางด้านจิตใจและความเป็นทั้งหมดของชีวิตมนุษย์อันแตกต่างจากการศึกษาในระบบมหาวิทยาลัยของตะวันตกที่เป็นการศึกษาเฉพาะด้านบนฐานของวิทยาศาสตร์ผ่านการรับรู้ทางผัสสะและการใช้เหตุผล สารสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาตามแนวคิดของรพินทรนาถ ฐากูรก็คือ อิสรภาพ ดังคำกล่าวว่า

การก่อตั้งโรงเรียนของข้าพเจ้ามีจุดกำเนิดในความทรงจำที่จะแสวงหา
อิสรภาพอันนี้ ... วัตถุแห่งความรู้ตั้งอยู่ห่างจากเราผู้เป็นผู้รู้ในระยะทางไกลไม่มีที่
สิ้นสุดเพราะว่าความรู้ไม่ใช่การรวมเป็นหนึ่ง ดังนั้น จึงมีโลกแห่งอิสรภาพไกลออกไป
อีกรอคอยเราอยู่ที่นั่น ตรงจุดที่เราเข้าถึงสัจจะ ไม่ใช่จากการที่รู้สึกมันได้ทางประสาท
สัมผัสหรือรู้จักมันได้โดยการให้เหตุผล แต่จากการรวมเป็นหนึ่งในความสอดคล้อง
เป็นหนึ่งเดียวอย่างแท้จริง (รพินทรนาถ ฐากูร, 2528, น. 98 - 99)

แนวคิดเรื่องการศึกษาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่ขับเคลื่อนเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการศึกษา
ของตะวันตกที่ยืนอยู่บนฐานวิทยาศาสตร์ซึ่งมีอิทธิพลสอดคล้องกับกระแสคิดหันหน้าสู่ตะวันออกใน
ยุคร่วมสมัย ประกอบกับกระแสต่อต้านเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ของตะวันตก จึงกล่าวได้ว่า
แนวคิดหันหน้าสู่ตะวันออกเป็นวาทกรรมหนึ่งที่ส่งผลต่อระบบคิดและประกอบสร้างงานเขียนของ
กฤษณมูรติรวมถึงผู้อ่านตัวบทไม่มากนักน้อยเนื่องด้วยรพินทรนาถ ฐากูรถือว่าเป็นนักปรัชญาอินเดีย
ที่มีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษาของอินเดียรวมถึงที่อื่นๆ แนวคิดของเขาจึงเป็นที่สนใจอย่าง
กว้างขวาง รพินทรนาถ ฐากูรให้ความสำคัญกับความคิดเรื่องอิสรภาพซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นและ
แก่นกลางทางความคิดของกฤษณมูรติเช่นกัน สำหรับกฤษณมูรติความรู้ที่แท้จริงจะเกิดขึ้น ได้ก็ด้วย
อิสรภาพและการปฏิเสธความรู้ที่ดำรงอยู่ก่อนแล้วอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามการปฏิเสธดังกล่าว
ไม่ได้ปฏิเสธการมีอยู่ของสัจจะหรือความจริงสูงสุด (ultimate truth) ดังคำกล่าวจากงานเขียน
ของกฤษณมูรติที่ว่า

สัจจะ ความจริง พระเจ้า หรือชื่อใดๆก็ตามที่คุณชอบเรียก ไม่ใช่สภาวะที่จะ
เรียนรู้ได้ คุณเข้าสู่มันด้วยความรู้ไม่ได้ หากว่าจะรู้สิ่งที่ไม่ได้ จิตจะต้องเป็นอิสระจาก
สิ่งที่รู้มาก่อนแล้ว (กฤษณมูรติ, ม.ป.ป.1, น. 67)

จะเห็นว่าตัวบทข้างต้นไม่ได้ปฏิเสธการดำรงอยู่ของสิ่งที่เรียกว่า สัจจะ ความจริง
หรือพระเจ้าแต่อย่างใด เพียงแค่บอกว่าความจริงมิใช่สิ่งที่รู้ได้ด้วยความรู้ที่ครอบงำเพราะการจะรู้

ความจริงนั้นจะต้องเป็นอิสระจากสิ่งที่รู้มาก่อน อย่างไรก็ตามการที่เราจะรู้ความจริงจะเรียกว่ารู้ไม่ได้หากปราศจากสิ่งที่เรียกว่าความรู้ซึ่งในที่นี้ก็หมายถึงความรู้ที่แท้จริง มิใช่ความรู้ที่ครอบงำ ดังนั้น คำว่า “สิ่งที่รู้ไม่ได้” ในตัวบทนี้มีได้หมายความว่า เป็นสิ่งที่จริง ๆ แล้วรู้ไม่ได้ แต่มันเป็นสิ่งที่รู้ไม่ได้เนื่องจากเป็นความรู้ที่ครอบงำซึ่งตามทฤษฎีของกฤษณมูรติ การรู้ความจริงนั้นจะรู้ได้ก็ต่อเมื่อเรามีความรู้ที่แท้จริงอันเป็นอิสระจากการครอบงำทั้งปวง

นอกจากนี้กฤษณมูรติเห็นว่าสัจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงและไม่สามารถแบ่งปันให้แก่กันได้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยืนยันการมีอยู่ของสัจจะ

การเสวนาไม่ใช่เพื่อการแบ่งปันประสบการณ์ให้แก่กัน ไม่มีการแบ่งปันสิ่งใดให้แก่กันเลย มีอยู่เพียงความงามแห่งสัจธรรมเท่านั้น ทั้งคุณและผมไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของสัจจะ สัจจะเพียงมีอยู่ที่นั่นเพื่อการเสวนากันด้วยสติปัญญานั้น ต้องไม่เพียงรู้สึกเอื้ออาทรต่อกันเท่านั้น แต่มีความฉงนและรือร้อ ... การสอบสวนหมายถึงการรู้สึกฉงน รือร้อ ค้นหาไปทีละก้าวให้พบด้วยตัวเอง (กฤษณมูรติ, 2545ก, น. 3)

จากตัวบทข้างต้น คำกล่าวที่ว่า “สัจจะเพียงมีอยู่ที่นั่น” คือ การยอมรับว่ามีความจริงรออยู่ให้เราเข้าไปค้นพบซึ่งหมายความว่าสัจจะมีอยู่หรือเป็นอยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง มีธรรมชาติตายตัวเป็นสากลซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันสัจจะดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแบ่งปันให้แก่กันได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีการแบ่งปันสิ่งใดให้แก่กัน” ซึ่งมีความหมายว่า ความจริงที่มีอยู่นี้ไม่ใช่ความจริงสากลเพราะถ้าความจริงเป็นสากลก็จะสามารถแบ่งปันหรือถ่ายทอดให้แก่กันได้ ซึ่งถ้าหากว่าความจริงไม่เป็นสากล เราก็ไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นความจริงหรือสัจจะที่มีอยู่ได้โดยตัวมันเอง แต่การกล่าวว่า ความจริงมีอยู่ที่นั่นแสดงให้เห็นถึงการยืนยันการมีอยู่ได้ด้วยตัวเองของความจริงหรือสัจจะ นอกจากนี้ตัวบทข้างต้นกล่าวว่า การเสวนาเป็นไปเพื่อสติปัญญาเป็นไปด้วยความฉงน รือร้อ เพื่อให้ค้นพบสัจจะด้วยตนเอง กล่าวได้ว่าการเสวนาเกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การค้นหาสัจจะด้วยตนเอง ไม่ใช่เสวนาเพื่อแบ่งปันหรือถ่ายทอดความจริงให้แก่กัน จึงกลับมาสู่ปัญหาที่ว่า ตัวบทยืนยันถึงการมีอยู่ของความจริงที่เป็นสากล แต่กลับไม่ใช่ความจริงที่แบ่งปันหรือถ่ายทอดให้แก่กันได้ ตัวบทนี้จึงย้อนแย้ง

คำกล่าวที่ว่า “ทั้งคุณและผมไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของสัจจะ” มีความหมายว่า สัจจะไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่งตามแต่อัตวิสัยของตนเองซึ่งมีนัยว่า สัจจะเป็นสิ่งสากล เพราะถือว่าสัจจะเป็นสารัตถะที่ดำรงอยู่ก่อนแล้วในลักษณะภาวีวิสัย ตัวบทดังกล่าวมีปัญหาที่ว่า

คำว่า สัจจะ มีความมุ่งหมายในการเสนอภาพตัวแทน (representation) ของมโนทัศน์แบบใดระหว่างความจริงที่เป็นสากลไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่งกับความจริงที่มีได้หลายอย่างตามแต่อัตวิสัยของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของสัจจะที่ตนเองครอบครอง ประโยคที่ว่า “สัจจะเพียงมีอยู่เท่านั้น” มีนัยยืนยันการมีอยู่ของสัจจะและชักชวนให้เราเพียงแค่ออกไปหาสัจจะซึ่งแสดง ความหมายที่ว่า สัจจะเป็นภววิสัย และหากเราจะเข้าถึงสัจจะนี้ เราต้องวางตัวเองอยู่ในฐานะองค์ ประธานของความรู้ซึ่งเป็นอิสระจากสิ่งที่ถูกรู้ อันเป็นวิธีคิดบนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ นอกจากนี้ ตามแนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ เห็นว่า เรื่องของการเสนอภาพตัวแทน อันที่จริงแล้วนั้น สิ่งที่ภาพตัวแทนที่เสนอไม่ใช่สิ่งที่สอดคล้องกับความจริงอย่างโปรงใส แต่เป็นภาพ ตัวแทนที่วาทกรรมประกอบสร้างขึ้นมาให้เชื่อว่าตรงกับความจริงกล่าวคือ การเสนอภาพตัวแทน ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า มีความจริง “อยู่ข้างนอกนั้น” (the truth is out there) ที่จะถูกนำมาเสนอ ใหม่ แต่นักคิดแนวหลังสมัยใหม่เชื่อว่า ความจริงไม่ได้มาจากการเสนอภาพตัวแทน แต่การเสนอ ภาพตัวแทนต่างหากที่จะสร้างความจริงที่มันต้องการถ่ายทอดขึ้นมา (จันทน์ เจริญศรี, 2544, น. 69) ในแง่นี้การกล่าวว่า “สัจจะเพียงมีอยู่เท่านั้น” จึงไม่ใช่การเสนอภาพตัวแทนของความจริงสูงสุดที่มีอยู่ ก่อน หากแต่เป็นการเสนอภาพตัวแทนเพื่อประกอบสร้างความจริงขึ้นมาภายหลัง

เมื่อพิจารณาด้วยบทของการปฏิเสธความรู้แบบต่างๆ จะพบว่าทฤษฎีการปฏิเสธความรู้ ตะวันตกที่มีพื้นฐานจากความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ปฏิเสธความเป็นกลไกหรือจักรกลเนื่องจาก ความรู้และวิธีคิดดังกล่าวเป็นภัยต่ออิสรภาพดังข้อความจากงานเขียนที่ว่า

การศึกษาของเราส่วนใหญ่เป็นการชวนขวยหาความรู้ มันจึงทำให้เรา กลายเป็นกลไกยิ่งๆ ขึ้น จิตของเราปฏิบัติการอยู่ในร่องรางแคบๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา ธุรกิจ หรือเทคนิควิทยาที่เรากำลังสั่งสมขึ้น ... ล้วนกระทำให้จิตคับแคบจำกัดและไม่สมบูรณ์ ทั้งหมดนี้นำมาซึ่งวิถีชีวิตอันเป็น เสมือนจักรกล เป็นสภาพจิตที่ถูกจัดวางให้เข้ามาตรฐานเดียวกัน ... โดยปกติแล้วผู้ที่ ชอบปกครองส่วนมากจะตระหนักถึงสภาพการณ์นี้ แต่เคราะห์ร้ายที่พวกเขาเหล่านั้น คล้ายจะยอมรับสภาพและอยู่กับมันซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นกลายเป็นภัยต่ออิสรภาพ (ทฤษฎีการปฏิเสธ, 2545, น. 5)

ตามแนวคิดเรื่องวาทกรรม เราไม่สามารถเสนอภาพตัวแทนต่อความจริงอย่างโปรงใส ได้ ดังนั้น พ่ายที่สุดแล้ว คำว่า “สัจจะ” จึงไม่ได้เป็นภาพตัวแทนที่สะท้อนความจริงสูงสุดที่มีอยู่ ก่อน แต่เป็นความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากภายหลัง เมื่อพิจารณาด้วยบทร่วมกันพบว่า มีการ

สอดคล้องประเด็นด้วยบทหนึ่งเข้ากับวาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่กล่าวคือ ยอมรับว่ามีความจริงสากล อยู่ภายนอกอันหมายถึง การยอมรับมนุษย์ฐานะที่เป็นองค์ประธานแต่ในด้วยบทอีกชุดได้ปฏิเสธ ความรู้ทั้งหมดที่ดำรงอยู่ในสังคมโดยเฉพาะความรู้วิทยาศาสตร์ด้วยเหตุผลที่ว่าความรู้ดังกล่าวเป็น อุปสรรคต่ออิสรภาพ จึงกลับกลายเป็นว่า ในขณะที่ปฏิเสธรากฐานของความรู้วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ แต่ก็ยังยอมรับการมีอยู่ขององค์ประธานของความรู้เนื่องจากยอมรับการมีอยู่ของความจริงหรือ สัจจะที่เป็นสากล

อย่างไรก็ตาม จากงานเขียนของกฤษณมูรติพบว่า มีการปฏิเสธการดำรงอยู่ของผู้คิดซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือองค์ประธานของความรู้ ดังคำกล่าวที่ว่า

โดยปราศจากศูนย์กลาง จิตสามารถตระหนักรู้ถึงบทบาทของมันเอง ถึงการเคลื่อนไหวของมันได้ไหม ผมคิดว่ามันทำได้ มันจะเป็นไปได้เมื่อมีการตระหนักรู้ถึงการคิดนึกเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการคิดซึ่งมีผู้คิด การตระหนักรู้ว่ามีอยู่แต่เพียงความคิดนึกเท่านั้น มันเป็นการค้นพบอันน่าทึ่งยิ่ง มันเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นได้ยากยิ่งนักเพราะว่าผู้คิดแฝงอยู่ในกมลสันดานที่คอยจะประเมินค่า ตัดสิน คำหนี เปรียบเทียบและจำแนกตนเพื่อยึดติด หากว่าผู้คิดว่างเว้นจากการจำแนกตนยึดติด การประเมินค่า การตัดสินแล้วจะมีอยู่เพียงการคิดนึกเท่านั้น ศูนย์กลางไม่มีอยู่ (กฤษณมูรติ, 2545ค, น. 59)

นอกจากนี้ยังได้กล่าวยืนยันว่า ความคิดและผู้คิดเป็นสิ่งเดียวกัน ไม่ใช่สิ่งที่แยกออกจากกัน จากข้อความที่ว่า

ความคิดและผู้คิดเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ความคิดเป็นตัวสร้างผู้คิดขึ้นและหากไม่มีความคิดก็ย่อมไม่มีผู้คิด เราจึงต้องรู้สึกตัวถึงกระบวนการของอิทธิพลที่กำหนดอยู่ซึ่ง คือความคิด เมื่อมีความรู้รู้สึกตัวถึงกระบวนการนั้น โดยปราศจากการเลือก ... จากนั้นเราจะยังเห็นว่าจิตเป็นศูนย์กลางของความขัดแย้ง เมื่อเข้าใจจิตและวิถีแห่งจิตทั้งส่วน จิตสำนึกและจิตไร้สำนึก ... จิตจะสงบเสถียรอย่างยิ่งและความเจ็บปวดแห่งจิตเช่นนั้น คือ การเริ่มต้นของญาณปัญญา (กฤษณมูรติ, 2545ค, น. 69, 71)

จากด้วยบทพบว่า ในคำกล่าวที่ว่า “มันจะเป็นไปได้เมื่อมีการตระหนักรู้ถึงการคิดนึกเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการคิดซึ่งมีผู้คิด” นั้น มีความหมายว่า การที่เราเพียง “ตระหนักรู้” ว่ามีอยู่แต่เพียง

ความคิดนึกโดยที่ไม่มีผู้คิด ถือเป็นการค้นพบอันน่าทึ่ง เป็นญาณปัญญานันเป็นประสบการณ์ในการเข้าถึงสัจจะและในคำกล่าวที่ว่า “ความคิดและผู้คิดเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ความคิดเป็นตัวสร้างผู้คิดขึ้น และหากไม่มีความคิด ก็ย่อมไม่มีผู้คิด” มีความหมายสอดคล้องกับคำกล่าวของเดส์การ์ตที่ว่า “ฉันคิด ฉันจึงมีอยู่” ซึ่งตามวิธีคิดแบบทวิลักษณ์ของเดส์การ์ต คือ การมองว่าการคิด คือ การกระทำของจิตอันไม่ขึ้นกับวัตถุทางกายภาพใดๆ การคิดคือองค์ประธานอันเป็นศูนย์กลางของความรู้ ดังนั้น การสงสัยได้ในทุกสิ่งยกเว้นความคิดที่ยืนยันการมีอยู่ของตนเองจึงเป็นความแน่ใจได้ว่าการมีอยู่ของความคิดของตนเองเป็นความจริงถาวรวิสัยเพราะทุกคนสามารถสงสัยและยืนยันความคิดเช่นเดียวกันนี้ได้ซึ่งความคิดดังกล่าวเป็นลักษณะรากฐานของความคิดของเดส์การ์ตที่มีอิทธิพลต่อรากฐานวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เป็นอย่างมาก

แม้ว่าความเป็นศูนย์กลางหรือการเป็นองค์ประธานของความรู้จะเป็นสิ่งที่กฤษฎณมูรติปฏิเสธอย่างชัดเจน แต่กฤษฎณมูรติก็เห็นว่าการเข้าถึงสัจจะคือ การตระหนักรู้ถึงกระบวนการของความคิดซึ่งก็คือการตระหนักว่า “ความคิดเป็นตัวสร้างผู้คิด และหากไม่มีความคิดก็ย่อมไม่มีผู้คิด” นอกจากนี้กฤษฎณมูรติยังได้เสนอให้มนุษย์วางเว้นจากศูนย์กลาง ปัญหาคือ เราจะวางเว้นจากความเป็นศูนย์กลางได้อย่างไรในขณะที่เดียวกับที่จะต้องตระหนักว่า “ฉันไม่ได้คิด ฉันจึงไม่มีอยู่” ซึ่งการจะตระหนักได้ดังกล่าวก็ต้องเกิดจากการคิด ดังนั้น “ฉันไม่ได้คิด ฉันจึงไม่มีอยู่” จึงไม่มีความแตกต่างกับ “ฉันคิดฉัน จึงมีอยู่”

การคิดก็คือ การตระหนักว่ามีผู้คิดซึ่งเป็นไปได้ที่จะตระหนักรู้อะไรบางอย่างโดยที่ไม่คิด ในขณะที่เดียวกันการสงสัยในอะไรบางอย่างย่อมเป็นส่วนหนึ่งของการตระหนักรู้ เช่น การสงสัยว่าผู้คิดกับความคิดเป็นสิ่งเดียวกันคือความจริงหรือความเท็จก็คือ การตระหนักในความสงสัยของประโยคที่ว่า “ผู้คิดกับความคิดเป็นสิ่งเดียวกัน” จะต้องเป็นจริง หรือไม่เช่นนั้นก็ต้องเป็นเท็จ ในแง่นี้การตระหนักก็คือการคิดซึ่งก็คือ การตระหนักรู้ในกระบวนการของความคิดอันเป็นวิธีเข้าถึงความรู้ที่แท้จริงตามที่ปรากฏในงานเขียนของกฤษฎณมูรติ จึงเป็นการยืนยันการมีอยู่ของผู้คิดและถ้าเราสามารถตระหนักเช่นนี้ได้ก็แสดงว่าการตระหนักในความคิดดังกล่าวจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งตนเป็นศูนย์กลางในการรับรู้ จริงอยู่ที่วิธีการของกฤษฎณมูรติต้องเริ่มต้นด้วยการวางตัวเองเป็นองค์ประธานเพื่อให้ตระหนักรู้ก่อนในเบื้องต้นและหลังจากนั้นความเป็นองค์ประธานจะสลายไปเมื่อความเป็นเอกภาพของการตระหนักรู้เกิดขึ้น แต่คำอธิบายดังกล่าวก็ยังคงกำกับด้วยวิธีคิดแบบทวิลักษณ์อันเป็นวิธมองโลกบนรากฐานแบบปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่

นอกจากนี้ สัจจะตามทัศนะของกฤษฎณมูรติ คือ เอกภาพแห่งการดำรงอยู่ซึ่งหมายถึงทั้งหมดของการดำรงอยู่โดยไร้อัตรา

เป็นไปได้ไหม ที่อัสตาดจะสลายไป ไม่ใช่เพียงบางส่วนเสียเท่านั้น แต่ทั้งหมด เราสามารถเข้าถึงรากเหง้าและสลายมันได้ไหม ... ปัญญา คือ สภาวะที่เป็นหนึ่ง ผมไม่ต้องการปัญญาที่แยกเป็นส่วนๆ แต่พวกเราส่วนมากมีปัญหาในบางเรื่อง ... ผู้คนต่างมีปัญหาในด้านต่างๆ แต่ไม่มีปัญญาที่เป็นเอกภาพ เอกภาพแห่งปัญญามายถึง การดำรงอยู่โดยไร้อัสตาด (กฤษณมูรติ, ม.ป.ป.3, น.69, 71)

จากข้อความข้างต้น ความเป็นทั้งหมดไม่ใช่ปัญญาที่แยกเป็นส่วนๆ แต่คือปัญญาที่ดำรงอยู่อย่างเป็นเอกภาพ ในสภาวะที่อัสตาดสลายไป กล่าวได้ว่าเป็น ปัญญาที่เห็นว่า “อวิชชา” เป็นต้นกำเนิดของปัญหาทั้งปวง เป็นต้นเหตุของความยึดมั่นว่ามีอัสตาด มีตัวตน และการทำลายอวิชชาก็ถือเป็นการทำลายอัสตาดซึ่งตามหลักศาสนาพุทธกล่าวไว้ว่า “อวิชชา คือ ธรรมชาติของตัวตน อัสตาด หรือบุคคล อวิชชาดังกล่าวหมายถึง การเห็นตัวตนว่าเป็นจริง นี่คือสาเหตุแห่งความทุกข์ขั้นพื้นฐาน” (สันตินา, ปีเตอร์ เคลลา, 2553, น. 54) ซึ่งแม้ว่ากฤษณมูรติจะไม่ได้ใช้คำศัพท์ทางศาสนาพุทธแม้แต่คำเดียวในงานเขียนของเขา แต่หากมองผ่านแนวคิดวาทกรรมจะพบว่า ร่องรอยที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังความคิดกลับเป็นไปในลักษณะเดียวกับแนวคิดเรื่องการสลายอัสตาดของศาสนาพุทธ ดังที่ฟริตจอฟ คาปรา เคยกล่าวถึงกฤษณมูรติไว้ว่า

กฤษณมูรติเป็นนักคิดผู้ปฏิเสธอำนาจและประเพณีทางจิตวิญญาณทั้งหมดแต่เริ่มแรก คำสอนของเขาจะใกล้เคียงกับพุทธศาสนามาก แต่เขาก็ไม่เคยใช้ศัพท์แสงจากศาสนาพุทธหรือความคิดทางตะวันออกสายใดๆ เลยทั้งสิ้น ... กล่าวคือ ใช้ภาษาและเหตุผลในการชักนำผู้ฟังของเขาให้ไปพ้นภาษาและเหตุผล (คาปรา, 2532, น. 34)

จะเห็นว่าแนวคิดของกฤษณมูรติในเรื่องของการบรรลุถึงสัจจะ แท้จริงแล้วมีร่องรอยเดียวกับศาสนาพุทธ แม้ว่าในงานเขียนทั้งหมดของกฤษณมูรติไม่เคยระบุถึงวิถีทางอันชัดเจนที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นหรือบรรลุถึงสัจจะ กฤษณมูรติกล่าวถึงเพียงกระบวนการต่างๆ ในการแสวงหาความจริง เช่น การเจริญสมาธิภาวนา การตระหนักรู้โดยไม่เลือก การมีอิสรภาพและความรัก แต่กระบวนการเหล่านี้ไม่ใช่วิถีทางที่ชัดเจนตามแบบที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ในมรรคแปด¹⁷ ซึ่งคาปราแสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “ผมสงสัยว่า บางที ตัวกฤษณมูรติเองก็ยังไปได้ไม่ไกล

¹⁷ มรรคแปด คือ หนทางแห่งการดับทุกข์ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีทั้งหมด 8 ประการ คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

พอบนวิถีทางนี้กระมัง บางทีเขาเองอาจยังไม่ได้เป็นอิสระจากเงื่อนไขทั้งหมดพอที่จะนำสาธุศิษย์ของเขาไปสู่การรู้จักตัวเองอย่างเต็มที่” (คาปรา, 2532, น. 34)

จากทัศนะของคาปราดังกล่าวและจากแนวคิดทางวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ จึงกล่าวได้ว่า งานเขียนของกฤษณมูรติถูกกำกับด้วยวาทกรรมทางศาสนาพุทธอันเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในอินเดียซึ่งเป็นไปได้ว่าส่งอิทธิพลต่อความคิดของกฤษณมูรติแทบทั้งชีวิตเนื่องจากเขาเป็นชาวอินเดียผู้หนึ่งที่มิทศนะต่อต้านแนวคิดตะวันตกมาตั้งแต่เด็กตามลักษณะครอบครัวที่เคร่งครัดกับวัฒนธรรมแบบพราหมณ์ งานเขียนของกฤษณมูรติจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะประกอบสร้างด้วยสำนึกกิตติจิตวิญญาณแบบตะวันออกซึ่งเมื่อประกอบขึ้นเป็นดัวบทสอดคล้องประสานกับวาทกรรมเชิดชูตะวันออกอันเป็นผลจากความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อย่างฟิสิกส์สมัยใหม่จึงเกิดการปะทะจับเกี่ยวขึ้นเพื่อสร้างความหมายให้งานเขียนของกฤษณมูรติถูกเข้าใจและยอมรับว่าเป็นความรู้ที่เป็นความจริงเนื่องจากเป็นงานที่อยู่ในกระแสธารของความคิดแห่งยุคสมัยซึ่งก็คือ วาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และวาทกรรมเชิดชูตะวันออกนั่นเอง

นอกจากนี้ดัวบทยังแสดงให้เห็นว่า แม้ว่ากฤษณมูรติจะย้ำอยู่เสมอว่าให้ปฏิเสธความรู้ทั้งหมดที่ดำรงอยู่อย่างสิ้นเชิง แต่กลับเผยแสดงให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องการสลายอัตตาของเขาสอดคล้องประสานเข้ากับแนวคิดอนัตตาของศาสนาพุทธ

จึงกล่าวได้ว่า เมื่อมองงานเขียนของกฤษณมูรติผ่านกรอบวาทกรรมจะเห็นว่าการเขียนเป็นดัวบทที่ไม่ได้เป็นอิสระจากความรู้ใดๆ แต่อาศัยเพียงการใช้ภาษาและเหตุผลในการชักนำผู้ฟังหรือผู้อ่านของเขาให้ไปพ้นจากภาษาและเหตุผล พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางศาสนาพุทธและหลีกเลี่ยงอ้างถึงแนวคิดทางปรัชญาตลอดถึงแนวคิดตะวันออกใดๆ รวมถึงการปฏิเสธศาสนาในความหมายที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ตามที่กฤษณมูรติกล่าวว่า

เราค้นให้พบวิถีแห่งการดำรงอยู่เช่นนั้น ไม่ใช่อย่างมโนคติที่เลื่อยลอย ไม่ใช่มโนคติทางปรัชญาหรือทางทฤษฎี แต่เป็นวิถีแห่งการดำรงอยู่จริงๆ ว่าจะมีการกระทำที่เป็นทั้งหมด การกระทำที่เป็นองค์รวม ไร้ความขัดแย้งอย่างหมดจดอยู่หรือไม่ และผมรู้สึกว่าการมีชีวิตตามวิถีทางนั้นเป็นวิถีทางเดียวแห่งศาสนธรรม ไม่เป็นอย่างอื่นเลย เรากำลังนำคำว่าศาสนามาใช้ไม่ใช่ในความหมายที่ยอมรับกันทั่วไปของคำคำนั้นซึ่งคือ ความเชื่อในอะไรบางอย่าง เชื่อในพระเจ้าหรือเชื่อว่าไม่มีพระเจ้าหรือเชื่อในมโนคติที่นึกคิดขึ้น เราจะใช้คำว่าศาสนาโดยหมายถึงวิถีชีวิตซึ่งในวิถีชีวิตเช่นนั้น ทุกๆ การกระทำสมบูรณ์เต็มที่และเปี่ยมด้วยปีติสุข (กฤษณมูรติ, ม.ป.ป.2, น.11, 13)

การกระทำที่เป็นทั้งหมดหรือการกระทำที่เป็นองค์รวม เป็นคำอธิบายที่บ่งบอกถึงสภาพที่ไม่อาจลดทอนได้ของสรรพสิ่งเนื่องจากทุกอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกันซึ่งสอดคล้องกับโลกทัศน์แบบตะวันออกโดยเฉพาะในแง่ของศาสนาทั้งฮินดู พุทธ เช่น หรือเต๋า ฯลฯ แม้ว่าจะมีรายละเอียดต่างกัน แต่เป้าหมายทั้งหมดล้วนมุ่งเน้นการหยั่งรู้ความเป็นเอกภาพของจักรวาลซึ่งเป็นการเข้าใจที่อยู่เหนือความคิด และเป็นประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติธรรมที่เห็นแจ้งโดยตรงต่อสัจจะอันเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ แต่เป็นความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันของสรรพสิ่ง โลกทัศน์ดังกล่าวคือ ขอบฟ้าทางความคิดหรือวาทกรรมที่สอดคล้องกับตัวตนทั้งหมดเกี่ยวกับการรู้หยั่งรู้เอกภาพที่กฤษณมูรติกล่าวถึง แม้ว่าตัวตนจะปฏิเสธศาสนาต่างๆ อย่างชัดเจนก็ตามดังคำกล่าวที่ว่า

เมื่อมีความเจียบเข้นั้น สัจจะปรากฏขึ้น แต่ความเจียบนั้นหาใช่ความเจียบของความคริสต์ ชาวฮินดู หรือความเจียบของชาวพุทธ ความเจียบนั้นคือ ความเจียบนิรันดรมหาว่าหากคุณทำตามเส้นทางความเจียบของชาวคริสต์ ฮินดู หรือพุทธ คุณจะไม่มีวันเจียบ เพราะฉะนั้นผู้ที่หาค้นหาสัจจะต้องละทิ้งอิทธิพลครอบงำของเขาโดยสิ้นเชิง ... ทว่าการเป็นอิสระจากภูมิหลัง จำต้องมีการเฝ้าสังเกตในความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ คราใดที่ความเจียบปรากฏขึ้น ภาวะสร้างสรรค์พิเศษสุดเกิดขึ้นด้วย (กฤษณมูรติ, 2545ซ, น. 53)

การปฏิเสธศาสนาต่างๆ คือ การปฏิเสธในเบื้องต้นเพื่อประกอบสร้างความเป็นไปได้ของความอิสระและอยู่เหนืออิทธิพลครอบงำ แต่ท้ายที่สุดกลับปรากฏว่า งานเขียนของกฤษณมูรติคือ ร่องรอยแนวคิดเกี่ยวกับการบรรลุธรรมตามหลักศาสนาพุทธ โดยเฉพาะเรื่องอนัตตา จึงกล่าวได้ว่า แนวคิดเรื่องความรู้และการแสวงหาความจริงตามทัศนะของกฤษณมูรติมีความเป็นไปได้ที่ถูกต้องและยอมรับว่าเป็นความจริง เนื่องจากตัวตนประกอบสร้างและถูกกำกับด้วยวาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และวาทกรรมเชิดชูตะวันออก

4.3.2 แหล่งกำเนิดของความรู้

แหล่งกำเนิดของความรู้ที่ปรากฏในงานเขียนของกฤษณมูรติ คือ ประสบการณ์ตรงในการรับรู้ในทันทีทันใดซึ่งเป็นประสบการณ์เหนือผัสสะ เป็นการหยั่งรู้หรือรู้แจ้งโดยปัญญา (intuition) อันแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับประสบการณ์ที่เป็นความคิดหรือความทรงจำอันถือว่าเป็นความรู้ที่ครอบงำ ซึ่งกฤษณมูรติเชื่อว่าเราไม่มีทางรู้ความจริงได้ทั้งจากประสบการณ์และเหตุผล เมื่อเราเป็นอิสระออกจากทั้งประสบการณ์และเหตุผล เราก็จะเข้าถึงการหยั่งรู้

ซึ่งธารตะวัน บุญยพรหม ได้กล่าวถึงแนวคิดทางญาณวิทยาของภุชฌมูรติที่มีความเชื่อมโยงกับ
อภิปรัชญาในวิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์ความตายในทัศนะของภุชฌมูรติไว้ว่า

จะเห็นได้ว่าเรื่องญาณวิทยาของภุชฌมูรติมีความเชื่อมโยงกับเรื่อง
อภิปรัชญาโดยที่เขาเชื่อว่าเราไม่มีทางรู้ความจริงได้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาและ
เหตุผลก็ไม่สามารถทำให้เรารับรู้ความจริงได้เพราะทั้งประสบการณ์และการหาเหตุผล
ล้วนเป็นสิ่งที่เกาซึ่งเกิดจากอดีตทั้งนั้น ทั้งสองจึงไม่สามารถเข้าถึงปัจจุบันที่เป็นสิ่งใหม่
และแท้จริงได้ จึงนำไปสู่ญาณวิทยาที่ว่าเราสามารถรับรู้ความจริงได้จากประสบการณ์
ตรงเท่านั้น หรือภุชฌมูรติเรียกอีกอย่างว่าการรับรู้โดยตรงแบบบริสุทธิโดย
ทันทีทันใด ซึ่งเข้าใจว่าคงจะเป็นการหยั่งรู้ หรือรู้แจ้งโดยปัญญา(intuition) (ธารตะวัน
บุญยพรหม, 2552, น. 35)

ภุชฌมูรติให้ความสำคัญกับความรู้ทางจิตวิญญาณ ซึ่งกล่าวได้ว่าปฏิเสธความรู้แบบ
วัตถุนิยม อย่างไรก็ตาม ภุชฌมูรติเห็นว่า ความคิด คือ กระบวนการทางวัตถุ ดังนั้น ความคิดจึง
เป็นกลไกและไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆ ของมนุษย์ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

ความช่างสงสัยนั้นจำเป็นเพราะมันนำมาซึ่งคุณสมบัติแห่งอิสรภาพบางอย่าง
ของจิตใจ โดยการปฏิเสธลัทธิสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ทั้งศาสนา
พิธีกรรม ลัทธิคัมภีร์ และความเชื่อซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความเคลื่อนไหวของความคิด
ความคิด คือ กระบวนการทางวัตถุ แม้นักวิทยาศาสตร์ก็ยอมรับ แต่ความคิดแก้ปัญหา
มนุษย์เราไม่ได้ (ภุชฌมูรติ, 2545ซ, น. 27)

นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงคนที่คิดมากว่าเป็นนักวัตถุนิยม เนื่องจากตัวความคิด
คือ วัตถุ ดังคำกล่าวที่ว่า

คนที่คิดมากเป็นนักวัตถุนิยมจัดเพราะความคิดเป็นวัตถุดิบ ความคิดเป็น
สสารเช่นเดียวกับพื้น กำแพงหรือโทรศัพท์เป็นสสาร พลังงานที่ปฏิบัติการอยู่ใน
รูปแบบจะกลายเป็นสสาร มีพลังงานและมีสสาร ชีวิตทั้งหมดเป็นเช่นนั้น เราอาจจะคิด
ว่าความคิดไม่ใช่วัตถุ แต่มันเป็นวัตถุ ความคิดเป็นวัตถุเช่นเดียวกับอุดมการณ์
(ภุชฌมูรติ, 2545ซ, น. 13)

จะเห็นว่าตัวบทข้างต้นมีการเปิดเผยถึงการยอมรับความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ด้วย คำกล่าวที่ว่า “ความคิด คือ กระบวนการทางวัตถุ แม้นักวิทยาศาสตร์เองก็ยอมรับ” ซึ่งแม้กฤษฎมูรติ จะเห็นว่าความคิดเป็นอุปสรรคของการแสวงหาความจริงเพราะความคิดไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆ ของมนุษย์ได้ แต่ถ้ามองผ่านแว่นวาทกรรมจะเห็นว่า การเห็นวามโนทัศน์ของความคิด คือ วัตถุเผยแสดงให้เห็นว่า วาทกรรมที่กำกับตัวบท คือ วาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เนื่องจาก วิทยาศาสตร์สมัยใหม่แสวงหาความรู้ด้วยเหตุผลแบบนิรนัยและการอุปนัยเชิงประจักษ์ การทดลอง และรวบรวมหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงทางกายภาพ เรียกได้ว่าตั้งอยู่บนฐานของฟิสิกส์ (physics) อันมีขอบเขตแคบกว่าอภิปรัชญา (metaphysics) ซึ่งคำว่า “อภี” แสดงความหมายรวมทั้งกายภาพและ สิ่งเหนือกายภาพ ในแง่นี้วิทยาศาสตร์อธิบายทุกอย่างในขอบเขตของสสาร โดยที่ “พวกสสารนิยมจะ เชื่อว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางจิตของมนุษย์ไม่ว่าอะไรอื่นนอกจากเป็นการทำงานของสมองมนุษย์ ... พวกสสารนิยมจึงไม่เชื่อในเรื่องของจิตหรือวิญญาณซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์” (พิพัฒน์ พสุธารชาติ, 2548, น. 55) ความคิดจึงถูกอธิบายว่ามีอยู่ในก่อนสมอง ไม่ใช่มีอยู่ในจิต ความคิดเป็นกระแสพลังงานที่อยู่ในเส้นประสาทของก่อนสมองหรือกล่าวอย่าง เกร็งครัดคือ ความคิด คือ วัตถุ ทศณะนี้เป็นแนวคิดแบบวัตถุนิยม (materialism) หรือสสารนิยม (physicalism) ดังนั้น การที่ตัวบทกล่าวเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า มีโครงสร้างทางความคิดแบบ วิทยาศาสตร์กำกับอยู่ แม้ว่าในความเป็นจริง กฤษฎมูรติถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดในเชิงจิตวิญญาณ แต่ตัวบทกลับประกอบสร้างให้เห็นถึงความเลวร้ายของความเป็นวัตถุนิยมเพื่อช่วงชิงความหมาย ให้กับตัวบทอันทำให้แนวคิดของกฤษฎมูรติกลายเป็นวิธีการเดียวในการเข้าถึงความรู้ที่แท้จริง รวมทั้งปฏิเสธล้มล้างทุกวิธีการที่มีอยู่ทั้งหมด

นัยของการปฏิเสธวัตถุนิยมดังกล่าวยังเป็นการตอกย้ำถึง “คุณสมบัติแห่งอิสรภาพ บางอย่างของจิตใจโดยการปฏิเสธล้มล้างทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นทั้งศาสนา พิธีกรรม ลัทธิ คัมภีร์ และความเชื่อ” ดังที่กล่าวมาแล้วซึ่งกลับกลายเป็นว่า ตัวบทพยายามที่จะปฏิเสธล้มล้าง ทุกอย่างโดยเฉพาะแนวคิดวัตถุนิยมซึ่งเป็นฐานคิดแบบวิทยาศาสตร์ ในขณะที่เดียวกันก็ใช้วาทกรรม แบบวิทยาศาสตร์มาอธิบายโนทัศน์ของความคิดว่าเป็นวัตถุเสียเอง นอกจากนี้ คำกล่าวที่ว่า “ความคิดเป็นวัตถุเช่นเดียวกับอุดมการณ์” แสดงให้เห็นถึงการขัดแย้งความหมายของคำว่า “อุดมการณ์” ให้กลายเป็นวัตถุไปด้วยซึ่งถือได้ว่าเป็นการประกอบสร้างตัวบทเพื่อสร้างความหมายที่ เกินจริง ผลักให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นความเป็นอื่น (otherness) โดยเหมารวม (stereotype) ว่า แนวคิดในการแสวงหาสิ่งจะหรือความจริงแบบอื่นๆ ทั้งหมดโดยเฉพาะแบบวิทยาศาสตร์เป็นวัตถุ เป็นกลไกอันแข็งทื่อ จนกระทั่งขาดความเป็นมนุษย์เพื่อประกอบสร้างเอกลักษณ์ของผู้ทรงภูมิ ทางปัญญาขึ้นมา กล่าวคือ สร้างเอกลักษณ์ของวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีหยั่งรู้ (intuition) ขึ้นมา

เพื่อคัดค้านวิธีการในแบบอื่นๆ อีกทั้งยังเชื่อว่าเป็นวิธีการเดียวที่จะเข้าถึงความจริง ไม่ต่างจากวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมั่นว่าตนเอง คือ วิธีการที่เข้าถึงความจริงได้อย่างชอบธรรมและไปคัดค้าน ปิดกั้นความรู้ในแบบอื่น เช่น ความรู้ท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน คนไร้การศึกษา ฯลฯ

4.3.3 กระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้

สำหรับกระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้ที่พบในงานเขียนของกฤษณมูรตินั้นถ้ามองในฐานะที่เป็นวาทกรรมต้องเริ่มต้นด้วยการปฏิเสธแบบแผนดั้งเดิม กระบวนการดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็นกระบวนการต่างๆ คือ การปฏิเสธความรู้แบบแผนดั้งเดิม การแสวงหาความจริงด้วยตนเอง โดยอิสระภาพและความรัก การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยความรู้สึกรักและการเจริญสมาธิแห่งการดำรงอยู่ซึ่งสภาวะของการละทิ้งอัตตาและตระหนักรู้โดยไม่เลือกจะเกิดขึ้นในห้วงขณะของกระบวนการเข้าถึงสัจจะ กระบวนการทั้งหมดนี้เกิดขึ้นตลอดห้วงแห่งการดำรงอยู่ สภาวะเช่นนี้เท่านั้นที่จะทำให้เรามีความรู้ที่แท้จริงและเข้าถึงสัจจะความจริงได้ในที่สุด

1) กรอบความรู้ศาสนาพุทธ

จากงานเขียนของกฤษณมูรติพบว่า การที่เราจะเข้าถึงความรู้ที่แท้จริง คือ การมีอิสระ หลีกหนีจากชุดความรู้แบบแผนดั้งเดิมอันเป็นกรงขังซึ่งการมีอิสระในการปฏิเสธแบบแผนดั้งเดิม หรือระบบคิดที่ครอบงำนั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยกระบวนการตระหนักรู้ในสภาวะอันไม่ตั้งตนเป็นศูนย์กลางกล่าวคือ การตระหนักรู้โดยไม่เลือก กฤษณมูรติกล่าวว่า

ความเข้าใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีความนิ่ง เมื่อมีการสังเกตด้วยจิตอันสงบเงียบและเมื่อมีความรู้สึกตัวที่ใจตั้งมั่น จากนั้นปัญหาทั้งหลายจะเปิดเผยแก่นแท้ให้ปรากฏ ความรู้สึกตัวที่ผมกล่าวถึงนี้คือ การตระหนักรู้ สิ่งที่เป็นอยู่จริงในแต่ละขณะถึงบทบาทของความคิด ความกลัว ความหวังและเล่ห์หลวงที่ล้าลึกทุกๆ อย่าง การรู้สึกตัวโดยไม่เลือกจะสลายความขัดแย้งและความทุกข์ระทมทั้งหมดของเราลง (กฤษณมูรติ, 2545ค, น. 41)

หากพิจารณาด้วยบทนี้ผ่านแนวคิดเรื่องวาทกรรมจะเห็นว่าตัวบทได้สอดประสานเข้ากับวาทกรรมหรือกรอบความรู้ทางศาสนาในอินเดีย แม้ว่ากฤษณมูรติจะปฏิเสธสถาบันและประเพณีทางศาสนาทุกศาสนาที่ดำรงอยู่ในระบบคิดของสังคมรวมทั้งศาสนาของอินเดียเอง แต่ร่องรอยแนวคิดเรื่องความรู้ที่แท้จริงในงานเขียนของเขา ยังคงอยู่ในวิธีคิดเดียวกันกับการ

บรรลุลหรรณตามอุมคคตททางศานาอเนดยซ่งลัษณะโดยท่วไปของปรัษญาอเนดยทุกระบบเกดซ่งนจากความไม่พอใจในชวีต หน่นวาชวีตมนุษย์น่นเด่มไปด่วความทุกข์ ด่งน่น นกคตหรือนกปรัษญาของอเนดยจิงพยายามคคค่นแสวงหาทางท่งจะท่งให้ชวีตน่นลุดพ่นไปจากสภาพท่งเป็นทุกข์แล้วบรรลุดถึงความสขท่งไม่เปล่ยนแปรหรือนความสขนร่นคร (สุนทร ฅ ร่งย, 2545, น.8) ซ่งกฤษณมูรตใช้ค่วว่ “การรู้สีกตัวโดยไม่เลือก” ซ่งเป็นการบรรลุดถึงสภาวะอ่นไร่ตัวตนกล่าวคือน สลายความเป็นตัวตนและสลายการต่งตนเองเป็นศูนย์กลางในการรับรู้โลก

หากมอความรู้ในงานเจียนของกฤษณมูรตว่เป็นวาทกรรมความรู้ท่งหมายความว่ความรู้เกดจากการแสวงหาความจริงด่วการรู้สีกตัวโดยไม่เลือกหรือนการสลายอ็ตตา ซ่งแนวคิดซ่งนนี้สอดคล้องกับสภาวะอน็ตตาในทางพระพุทศาสนาซ่งมีพื้นฐานมาจากปรัษญาอเนดยจิงเผยแสดงให้หน่นว่กฤษณมูรตได้แสวงหาความรู้และความจริงโดยมีภาคปฏิบัติการของวาทกรรมหลักในบริบทของสังคมโลกซ่งท่งคือน “การต่อต้านตะวันตก” ซ่งบ่เคี่ยวอยู่กับ “การหันหน้าสู่ตะวันออก” โดยมิศาสนาพุททท่งเริ่มแพร่หลายไปท่วโลกโดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สองประกอบกับกระแสโลกต่อต้านตะวันตกท่งได้ระบบโลกาภวัตน์ในปัจจุบันมาประสานรับความหมายของวาทกรรมท่งสองท่งซ่งบ่เคี่ยวกันอยู่ เมื่อนคนส่วนใหญ่หันหน้าหน่นความรู้แบบตะวันตกไปสู่ความรู้แบบตะวันออกมากซ่งจนกระทั่งดำรงอยู่ในระบบคคคของสังคมโลกและกลายเป็นกรอบความรู้ไปในที่สุด กรอบความรู้ซ่งนนี้จิงท่งให้แนวคิดเก่ยวกับความรู้สีกตัวโดยไม่เลือกของกฤษณมูรตมีความเป็นไปได้โดยกฤษณมูรตได้วางระบบคคคเข้าสวมรอยกับกระแสด่งกล่าวแต่ตัวบทของเขปฏิบัติกรอย่างแยบยลด่วการย้งคงรู้ตัวเองไว้เพื่อไม่ได้ตกไปอยู่ในศาสนาใดศาสนาหน่นของตะวันออกอีกด่ว แต่กลับเผยแสดงให้หน่นว่เขาเพียงลลิกหน่นจากสังจะแห่งศาสนาท่งหมดในเบื่องหน้าของงานเจียน แต่ในเบื่องหลังของโครงสร้างตัวบทย้งคงไม่พ่นไปจากแนวคิดเร่องอน็ตตาของศาสนาพุททท่งปกปิดตัวเองอย่างแยบยลเจียบเจียบอยู่เบื่องหลังของวาทกรรมหลักหรือกรอบความรู้เร่องการต่อต้านตะวันตกและหันหน้าสู่ตะวันออกท่งซ่งบ่เคี่ยวกันอยู่ในระบบคคคของสังคมซ่งตามแนวคิดของฟูโกต์ กรอบความรู้ด่งกล่าวดำรงอยู่ในสภาวะจิตใต้สำนึก ด่งท่งอานันท์ กาญจนพันธุ์กล่าวไว้ในหนังสือเร่องคคคอย่างมิเซล ฟูโกต์ คคคอย่างวิพากษ์ว่

กรอบความรู้จิงเป็นกรอบในการมอว่ เราให้ความสำคัญกับอะไร่เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดจำแนกมากำหนดยุคท่งแตกต่างกัน ซ่งท่งมีท่งต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องกรอบความรู้ในความคิดของฟูโกต์จิงแตกต่างจากจิตวิญญาน (จิตสำนึก) ของยุค หรือนจิตใจของยุคสมัยในความคิดของเฮเกลและกระบวนท่งศน์ซ่งเป็นเหมือน

โลกทัศน์ที่เราเข้าใจอยู่ในสำนักนี้ ขณะที่กรอบความรู้ เป็นจิตใต้สำนึก หรือเป็นตรรกะ ที่อยู่เบื้องหลัง (underlying logic) (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2552, น. 45)

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธเป็นกรอบความรู้หนึ่งที่ทำให้แนวคิดเรื่อง การแสวงหาความรู้โดยการสลายอัตตาของภุชฌมูติเป็นไปได้

2) วาทกรรมเสรีภาพและมนุษยนิยม

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองและในช่วงสงครามเย็น เกิดการแบ่งแยกขั้วเป็น สองฝ่ายอย่างชัดเจน จนเกิดปัญหาอันร้ายแรงตามมามากมาย รวมถึงการก่อการร้ายที่กล่าวถึง ความขัดแย้งของความเชื่อทางศาสนา ผู้คนเริ่มเบื่อกับการต้องตกไปอยู่ในวิถีคิดหรือ อุดมการณ์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ระบบคิดเช่นนี้ทำให้มนุษย์อยู่ในสภาวะที่พยายามแสวงหาหนทาง เพื่อหลุดจากกรอบที่ต้องเลือกเป็นหรือเลือกข้างซึ่งก็คือความเป็นอิสระที่จะหลุดจากกรอบอันน่า เบื่อหน่าย สถานการณ์ดังกล่าวนี้น่าจะมีส่วนกำกับให้ภุชฌมูติปฏิเสธทุกสิ่งที่ดำรงอยู่และใช้ ความเป็นอิสระเพื่อหลุดจากกรอบต่างๆ เหล่านั้นโดยการสร้างเอกลักษณ์ขึ้นมาภายใต้ “วาทกรรม เสรีภาพ”

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ไว้ในหนังสือเรื่อง วาทกรรมการพัฒนาว่า วาทกรรมการพัฒนาได้สร้างเอกลักษณ์หรือตัวตนให้สรรพสิ่งซึ่งได้แก่ จินตภาพ (imagination) และภาพลักษณ์ (image) เรื่อง ความด้อยพัฒนา (underdevelopment) ซึ่งภาคปฏิบัติต่างๆ ของวาทกรรม ทำให้ภาพลักษณ์ที่สร้างขึ้นกลายเป็น “ความจริง” ในที่สุด ไชยรัตน์กล่าวว่า สิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับข้อสังเกตของฟูโกต์ที่ว่า “ความจริง” นั้นเป็นเรื่องของ กฎเกณฑ์ชุดหนึ่งที่ทำให้อะไรจริง/ไม่จริง มากกว่าเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเชิง ประจักษ์ และยิ่งไปกว่านั้นอำนาจของวาทกรรมการพัฒนาที่น่าสนใจยังอยู่ที่การเข้าไปนั่งอยู่ใน ระดับของความรู้ลึกลับลึกซึ้งของคนในประเทศ “ด้อยพัฒนา” ทำให้ยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่ง “การพัฒนา” แม้ว่าจะต้องแลกด้วยความเหลวแหลกของสังคม การล่มสลายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือการทำลายล้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ตาม (ไชยรัตน์, 2549, น. 57 - 58)

หากพิจารณาการสร้างเอกลักษณ์ดังกล่าวจะพบว่าตัวบทในงานเขียนของภุชฌมูติ ได้เน้นการประกอบสร้างเอกลักษณ์ (identity) ขึ้นมาภายใต้ “วาทกรรมเสรีภาพ” ในยุคสมัยใหม่ ซึ่งก็คือ “บุคคลผู้มีอิสระ” กล่าวคือ บังเจกผู้มีอิสระเสรีภาพ มีปัญหา ไม่ตกอยู่ในวิถีคิดอย่างใด อย่างหนึ่ง แต่สามารถแสวงหาสัจธรรมได้ด้วยตนเองและใช้อิสระของความเป็นมนุษย์หลักหนีออก จากระบบประเพณีที่ครอบงำต่างๆ งานเขียนของภุชฌมูติเน้นหนักอยู่เสมอถึงการใช้อิสระ

เสรีภาพหลักหนีออกจากกรอบและปฏิเสธชุดความรู้ความเชื่อดั้งเดิมของสังคมอย่างจริงจัง ดังคำกล่าวที่ว่า

ถ้าเราปฏิเสธทุกสิ่งที่เรียกว่า อำนาจทางจิตวิญญาณ พิธีกรรม แบบแผนในศาสนาและหลักเกณฑ์ต่างๆ อย่างสิ้นเชิงและเป็นจริง มิใช่เพียงแค่คิดนึกเท่านั้น หมายความว่าเรายืนหยัดอยู่โดยลำพังและพร้อมแล้วที่จะสวนทางกับสังคม (กฤษณมูรติ, 2541, น. 3)

การสร้างเอกลักษณ์ “บุคคลผู้ที่มีอิสระ” เป็นการตอกย้ำถึงคุณค่าของการแสวงหาความจริงโดยเสรีภาพอย่างสุดโต่ง ภาวปฏิบัติกรของวาทกรรมดังกล่าวจึงไปกดทับ ปิดกั้นผู้ที่ไม่แสวงหาความจริงรวมถึงผู้ที่ไม่เชื่อว่าสัจธรรมมีอยู่จริง ทำให้พวกเขาเหล่านี้เกิดความรู้สึกในจิตใต้สำนึกว่าตนเป็น “บุคคลผู้โง่เขลา” ไร้ปัญญา ไร้เสรีภาพ

ในสถานะที่ปะทะกันระหว่างเอกลักษณ์ของ “บุคคลผู้ที่มีอิสระ” กับ “บุคคลผู้โง่เขลา” ดังกล่าวทำให้อำนาจของวาทกรรมเสรีภาพเข้าไปอยู่ในระดับของความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่ถูกทำให้เป็น “บุคคลผู้โง่เขลา” ขอมทำทุกอย่างให้ตัวเองได้มาซึ่ง “บุคคลผู้ที่มีอิสระ” จนทำให้ในท้ายที่สุดก็ไปตกอยู่กับวิธีคิดที่เน้นการแสวงหาปัญญาด้วยการมีอิสระแบบสุดขั้วเกินไปโดยไม่สนใจว่าท้ายที่สุดวิธีคิดแบบนี้อาจทำให้สังคมล่มสลายเพราะทุกคนมีวิธีคิดแบบปัจเจกเหมือนกันหมด แม้ว่ากฤษณมูรติจะมุ่งให้ทุกคนปฏิบัติโลกแบบใหม่ขึ้นมาก็ตาม

จะเห็นว่าการสร้างเอกลักษณ์ภายในภาวปฏิบัติกรของวาทกรรมเสรีภาพของกฤษณมูรติก็คือการเน้นย้ำถึง “บุคคลผู้ที่มีอิสระ” อันยืนอยู่บนฐานคิดแบบมนุษยนิยมซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นเดียวกันกับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่แห่งยุครู้แจ้งเพื่อมุ่งเน้นให้มนุษย์แสวงหาความจริงด้วยตนเอง ยืนยันถึงความสว่างและคุณค่าของมนุษย์ทุกคนโดยไม่ต้องพึ่งพิงพระเจ้าซึ่งเป็นสิ่งภายนอก เอกลักษณ์เช่นนี้ดำรงอยู่ไม่ได้หากไม่มีการสร้างจินตภาพและภาพลักษณ์ของ “บุคคลผู้โง่เขลา” ขึ้นมาปะทะกัน ดังที่กฤษณมูรติกล่าวไว้ว่า

ในวินาทีที่ท่านพยายามมีปัญหา ท่านจะขาดปัญญา สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นขอให้ใส่ใจพิจารณาให้ชัดเจน หากข้าพเจ้าโง่เขลา และทุกคนก็บอกว่าข้าพเจ้าควรฉลาดและมีปัญญา ข้าพเจ้าก็จะดิ้นรนให้มีปัญญา ข้าพเจ้าจะศึกษามากขึ้น ข้าพเจ้าจะพยายามทำคะแนนดีขึ้น แล้วคนจะเห็นว่าข้าพเจ้าทำงานหนักขึ้น และก็มีความเมตตาแก่ข้าพเจ้าด้วยการดบหลังเบาๆ แต่ข้าพเจ้าคงจะโง่เขลาต่อไป เพราะข้าพเจ้า

ไขว่คว้าได้แค่เปลือกของปัญญาเท่านั้น ดังนั้น ประเด็นจึงไม่อยู่ที่การมุ่งแสวงหา ปัญญา แต่แสวงหาความเป็นอิสระจากความโง่เขลา หากข้าพเจ้าโง่เขลาและพยายามมี ปัญญา ข้าพเจ้าก็ยังคงโง่เขลาอยู่นั่นเอง (กฤษณมูรติ, 2550, น. 253 - 254)

จากตัวบทข้างต้น กฤษณมูรติกล่าวไว้ชัดเจนว่า วินาทีที่บุคคลหนึ่งๆ พยายามจะมี ปัญญา บุคคลนั้นก็จะขาดปัญญาทันที แต่จากการเกาะรอยของตัวบทผ่านแนวคิดวาทกรรมของ พูโกต์พบว่า แมื่อกฤษณมูรติจะไม่เห็นด้วยกับการพยายามดิ้นรนให้มีปัญญา แต่ดูเหมือนกฤษณมูรติใช้ คำว่า “โง่เขลา” เข้ามาสวมรอยกับคำว่า “ขาดปัญญา” และใช้คำว่า “ความเป็นอิสระ” มาสวมรอย แทนที่คำว่า “มีปัญญา” และการที่กฤษณมูรติกล่าวว่า เราไม่ควรพยายามดิ้นรนที่จะมีปัญญานั้น จริงๆ แล้วเขาหมายถึงว่าเราไม่ควรไขว่คว้าแค่เปลือกของปัญญาซึ่งไม่ได้หมายความว่าเราไม่ควร ไขว่คว้าปัญญาที่เป็นปัญญอย่างแท้จริง

ในประโยคสุดท้ายที่กล่าวว่า “หากข้าพเจ้าโง่เขลาและพยายามมีปัญญา ข้าพเจ้าก็ยังคง โง่เขลาอยู่นั่นเอง” กล่าวได้ว่า กฤษณมูรติยังเห็นว่า ความโง่เขลาเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาใน การแสวงหาความจริงและคนที่โง่เขลาที่ควรจะต้องปรารถนาที่จะมีอิสระหรือมีปัญญา ซึ่งก็ หมายความว่า อำนาจของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมเสรีภาพดังกล่าวนี้เข้าไปอยู่ในระดับของ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่ถูกทำให้เป็น “บุคคลผู้โง่เขลา” และต้องยอมทำทุกอย่างให้ตัวเองได้มาซึ่ง “บุคคลผู้มีอิสระ” หรือ “มีปัญญา” ซึ่งในท้ายที่สุดกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ดังกล่าวจึงเกิดเป็น “ความจริง” ขึ้นมาว่า มนุษย์ทุกคนไม่ควรโง่เขลา แต่ควรแสวงหาอิสระและปัญญาเพื่อให้หลุดพ้น จากความโง่เขลา จึงทำให้เกิดความเป็นไปได้ของวาทกรรมความรู้ของกฤษณมูรติซึ่งก็คือ การมุ่งสู่ การสลายอัตตาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์มีอิสระในการแสวงหาความจริงเท่านั้น กล่าวคือ การมีอิสระและการมีปัญญาเป็นเงื่อนไขจำเป็นของการสลายอัตตา ตัวบทดังกล่าวจึงประกอบสร้าง ขึ้นภายใต้การครอบงำของแนวคิดมนุษยนิยมซึ่งเชิดชুমนุษย์ผู้มีปัญญาและการสร้างเอกลักษณ์ของ บุคคลผู้มีอิสระขึ้นมาเพื่อเก็บกด ปิดกั้น ทำให้บุคคลที่ไม่เคร่งครัดจริงจึงกับการแสวงหาความจริง กลายเป็นบุคคลผู้โง่เขลา กลายเป็นพวกที่อยู่ในกรงขังของความความคิดและวัตถุ ปลอ่ยให้ตนเอง แข็งทื่อ ไม่สำรวจตัวตนไม่แสวงหาสัจจะถือเป็นบุคคลที่ผิดปกติ จนกระทั่งเรียกได้ว่าไม่ใช่มนุษย์ แต่เป็นเครื่องจักรกล และขาดความเป็นมนุษย์ไปในที่สุด

ท้ายที่สุดกระบวนการดังกล่าวได้ประกอบสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลผู้มีปัญญาเพื่อให้ มนุษย์ได้ใช้ศักยภาพอย่างแท้จริงในการยืนยันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์กล่าวคือ มนุษย์ผู้แสวงหา ความจริง คือ สภาพที่มนุษย์ปกติทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติ กระบวนการทั้งหมดนี้ คือ เทคนิคการทำให้ เป็นปกติ (normalization) นั่นเอง ซึ่งพูโกต์เห็นว่าเทคนิคการทำให้เป็นปกติดังกล่าว คือ

เทคนิควิทยาการของอำนาจแห่งยุคสมัยใหม่ในการบังคับควบคุมให้มนุษย์ที่ถูกให้ความหมายว่า ผิดปกติ ต้องแยกตัวออกไปจากสังคม ต้องไปอยู่ในโรงพยาบาลหรือสถานกักกันเพื่อฟื้นฟูความเป็นปกติกลับมาซึ่งเทคนิคเหล่านี้เกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการประกอบสร้างความรู้หรือวาทกรรมชุดหนึ่งขึ้นมาเพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างความเป็นปกติและความผิดปกติเสียก่อน

3) การแทนที่ของเหตุผลด้วยวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์

กระบวนการในการแสวงหาความรู้ที่แท้จริงตามทัศนะของกฤษฎมูรติมีความรักและอิสรภาพเป็นเครื่องมือที่สำคัญซึ่งความรักตามทัศนะของกฤษฎมูรติเป็นความรักที่ไม่หวังผลตอบแทน เป็นการเอื้ออาทรโดยที่ไม่สนใจว่าผู้รับจะเป็นใคร นอกจากนี้การจะรู้จักความรักที่แท้จริง ต้องมีอิสระอันปราศจากความคิดดังกล่าวที่ว่า

โดยแท้จริงแล้วความรักที่แท้นั้นคือความรักในต้นไม้ รักหมูนก รักหมูสัตว์ และเราจะทะนุถนอม ให้อาหาร และให้คุณค่าแก่สิ่งต่างๆ เหล่านี้ แม้ว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะไม่ให้อะไรกับท่านเป็นการตอบแทนเลยก็ตาม แม้ว่ามันจะไม่ให้ร่มเงาหรือไม่ติดตามเป็นเพื่อนและต้องอาศัยพึ่งพาท่านอยู่ก็ตาม คนเราส่วนใหญ่มักจะไม่มีความรัก เช่นนี้ ... ที่ใดปราศจากความรักที่นั่นไม่มีความอิสระ ที่ใดไม่มีความรัก ความอิสระจะเป็นเพียงแค่ความคิดซึ่งจะไม่มีค่าใดๆ เลย ดังนั้น ผู้ที่เข้าใจและพยายามเอาชนะความรู้สึกไม่อิสระภายในและผู้ซึ่งรู้ความหมายที่แท้ของความรักเท่านั้นสามารถรู้สึกถึงความรู้สึกอิสระได้และด้วยเขาเหล่านั้นเท่านั้นที่สามารถจะนำโลกใหม่ อารยธรรมใหม่ให้เกิดขึ้น (กฤษฎมูรติ, 2550, น.34 - 35)

เนื่องด้วยแนวคิดของกฤษฎมูรติมีลักษณะปฏิเสธวัตถุนิยมและเป็นการแสวงหาความจริงในโลกแห่งจิตวิญญาณ ความรักที่แท้จริงคือกระบวนการนำพามนุษย์ไปสู่สัจจะจึงเป็นความรักอันสูงส่งเพราะมีคุณค่าในเชิงจิตวิญญาณ จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ความรักดังกล่าวเป็นการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นความรักโดยไม่มีเงื่อนไขโดยไม่เลือกหรือไม่ตัดสินว่าจะรักใครหรือไม่รักใครเพราะเป็นการมองข้ามเรื่องเพศ ฐานะและชาติพันธุ์ซึ่งธเนศ วงศ์ยานนาวา¹⁸ กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง ความรัก ความรู้ ความตายว่า

¹⁸ รองศาสตราจารย์ ธเนศ วงศ์ยานนาวา เป็นนักวิชาการชาวไทยด้านสังคมศาสตร์ที่มีความถนัดและผลงานทางด้านปรัชญา, ทฤษฎีสังคม, อาหาร, เพศ และ ประวัติศาสตร์สังคม มีฉายาที่เป็นที่รู้จักกันในวงการวิชาการด้านสังคมศาสตร์ว่า "เจ้าพ่อโพสต์โมเดิร์น" (อ้างอิงจาก วิกีพีเดีย)

ถ้าพิจารณาจากกรอบคิดของความรักของคริสต์ศาสนา แบบ Agape¹⁹ นั้นเป็นความรักที่ไม่ต้องการผลประโยชน์ใดๆ เป็นความรักของพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่ประทานให้กับมนุษย์โดยไม่ต้องเสียอะไร ความรักแบบนี้จึงเป็นการให้ทำนอง ‘รักนี้มีแต่ให้’ ไม่มีผลประโยชน์ใดมาเกี่ยวข้อง (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2553, น. 27)

ซึ่งธเนศ วงศ์ยานนาวา เห็นว่ากรอบคิดแบบนี้วางอยู่บนฐานของความไม่เท่าเทียมกัน เพราะการจะเป็นผู้ที่มีแต่ให้ก็หมายความว่า ผู้ให้มีทรัพยากรในการให้อย่างไม่จำกัด ความรักแบบนี้พร้อมเสมอที่จะสร้างความฝันเฟื่อง จึงทำให้ “ผู้ให้” ถือว่าตนเองเป็น “ผู้ที่ทรงพลัง” เหนือกว่าผู้อื่น

แนวคิดแบบหลังสมัยใหม่เห็นว่าวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ซึ่งมีฐานรากมาจากยุคภูมิปัญญาอันเกิดจากการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ (scientific revolution) ในศตวรรษที่ 17 เป็นเพียงระบบคิดชุดใหม่ที่มนุษย์นำเอาเหตุผล (rationality) มาแทนระบบคิดแบบคริสต์ศาสนาของยุคกลาง ในการอธิบายการดำรงอยู่ของมนุษย์และความจริง กล่าวได้ว่าเป็นการนำเอาเหตุผลมาเป็นที่ยึดเหนี่ยวหรือเป็นชุดความจริงแบบใหม่แทนที่ชุดความจริงแบบเดิม ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ว่าเหตุผลของมนุษย์ คือ ภูมิปัญญาอันสูงส่งจึงเป็นที่มาของแนวคิดมนุษยนิยม ดังนั้น มนุษยนิยมก็คือการมาแทนที่สำนักแบบคริสต์ศาสนา อย่างไรก็ตาม โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์กล่าวถึงการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ว่า

การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ก่อให้เกิดระบบการหาความรู้ที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ แต่การพูดเช่นนี้เราต้องรู้ว่าเป็นการสรุปความอย่างรวบรัดมากเพื่อให้เข้าใจภาพระดับกว้างที่สุดเท่านั้น เพราะเมื่อเราพิจารณาเรื่องนี้ในรายละเอียดเราจะพบว่า วิชาวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นนั้นมีกระแสผูกพันกับความเชื่อในคริสต์ศาสนา และแนวคิดของคอนโบราณอย่างแน่นแฟ้น อย่างน้อยก็ในกระแสสำนักของเหล่านักปรัชญาธรรมชาติ เช่น เพลเตอร์และนิวตันที่ยังสนใจศาสตร์ที่ปัจจุบันไม่ได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิชาวิทยาศาสตร์อีกต่อไป เช่น โหราศาสตร์ในกรณีของเพลเตอร์ และการเล่นแร่แปรธาตุในกรณีของนิวตัน (โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, 2545, น. 80 – 82 อ้างถึงใน พิพัฒน์ พสุธารชาติ, 2548, น. 191)

¹⁹ Agape คือ ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ไม่ต้องการสิ่งตอบแทนซึ่งเป็นบรรทัดฐานของจริยศาสตร์คริสต์

เมื่อมองจากกรอบคิดเรื่องวาทกรรม พบว่า การที่ตัวบทในงานเขียนของกฤษณมูรติเชื่อว่าความรักที่แท้จริงเป็นความรักแบบไม่มีเงื่อนไขจึงเป็นไปในลักษณะเดียวกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในแง่ที่เป็นการนำเอาระบบคิดใหม่มาผนวกรวมและแทนที่สำนึกแบบคริสตศาสนา กล่าวคือ ตัวบทเผยแสดงว่าความรักคือการให้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เป็นการเชิดชูแนวคิดของตนตามระบบวิธีคิดชุดเดียวกันกับวิทยาศาสตร์และมนุษยนิยมที่นำแนวคิดตนเองมาแทนที่สำนึกแบบคริสตศาสนาในยุคสมัยใหม่

แม้ว่าวิทยาศาสตร์สมัยใหม่จะไม่ได้อธิบายความรักอย่างชัดเจนในลักษณะดังกล่าว แต่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ก็เชื่อว่าตนเองจะนำผลประโยชน์มาให้มนุษยชาติให้ก้าวหน้าไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แค่เพียงมนุษยมีวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือก็จะนำพาความรู้มาให้แก่มวลมนุษย์ได้อย่างยิ่งยวด ปัญหาเหตุผลของมนุษย์จึงเป็นผู้ให้ได้อย่างไม่จำกัด ขอเพียงยอมรับและเชิดชูวิทยาศาสตร์เหนือแนวคิดแบบอื่น ทำที่สุดความรักแบบนี้จึงวางอยู่บนฐานของความไม่เท่าเทียม เนื่องจากผู้ให้มิทรัพยากรในการให้ไม่จำกัด และต้องเป็นผู้ส่งส่ง ถ้าเลืกว่ผู้รับอันเป็นอุดมคติแบบหนึ่งที่เชิดชูตนเองเหนือผู้อื่น วิธีคิดดังกล่าวเห็นได้จากในยุคล่าอาณานิคม มีการเผยแพร่ศาสนาคริสต์โดยที่มองว่าคนเอเชียเป็นคนป่าที่สกปรกและพระเจ้าเป็นเจ้าจะประทานพรให้ความสะอาดแก่คนเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดแบบคริสต์ศาสนายังสอดคล้องประสานกับวิทยาศาสตร์อันเป็นรากฐานให้ระบบทุนนิยมในปัจจุบันที่ยกยอตัวเองเป็นผู้ให้ แต่อันที่จริงกลับแสวงหาผลประโยชน์สู่ตนเอง เช่น เมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าฉกฉวยผลประโยชน์ในแอฟริกาใต้และตะวันออกกลางด้วยการอ้างว่าเข้าช่วยเหลือเพื่อสันติภาพ

เมื่อพิจารณาจากวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ดังกล่าวจะเห็นว่าตัวบทเกี่ยวกับเรื่องความรักของกฤษณมูรติมีร่องรอยแนวคิดเกี่ยวกับการนำเอาวิธีคิดแบบใหม่มาแทนที่แบบเดิมโดยเชื่อว่าความรักแบบไร้เงื่อนไขจะเป็นวิธีการนำพามนุษย์ก้าวหน้าไปสู่ปัญญอันสูงส่งเช่นเดียวกับแนวคิดมนุษยนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่ฟูโกต์ปฏิเสธ

นอกจากนี้จากตัวบทข้างต้นคำกล่าวที่ว่า “ผู้ซึ่งรู้ความหมายที่แท้ของความรักเท่านั้นสามารถรู้ลึกถึงความรู้สึกอิสระได้และด้วยเขาเหล่านั้นเท่านั้นที่สามารถจะนำโลกใหม่ อารยธรรมใหม่ให้เกิดขึ้น” แสดงให้เห็นว่าความรักเป็นความมุ่งหวังว่าจะเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่โลกใหม่หรืออารยธรรมใหม่ซึ่งบ่งบอกถึงระบบคิดที่ว่า สิ่งใหม่ย่อมดีกว่าสิ่งเก่า เป็นการมองประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติอย่างก้าวหน้าแม้ตัวบทจะกล่าวถึงการปฏิบัติแบบใหม่อย่างแท้จริงซึ่งเป็นการปฏิบัติที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการปฏิบัติที่ผ่านมา แต่วิธีคิดเช่นนี้ยังคงมองประวัติศาสตร์แบบก้าวหน้าบนฐานคิดเดียวกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ตัวบทกล่าวถึงการปฏิบัติที่แท้จริงไว้ว่า

การปฏิบัติที่แท้จริงไม่ใช่การปฏิบัติตามแบบแผนไม่ว่าจะเป็นของฝ่ายซ้ายหรือขวา แต่เป็นการปฏิบัติทางคุณค่า ปฏิบัติจากคุณค่าที่มุ่งหาความสุขทางประสาทสัมผัสไปเป็นคุณค่าที่ไม่ใช่เพื่อความสุขทางประสาทสัมผัส ไม่ใช่คุณค่าที่สร้างขึ้นโดยอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม การจะค้นพบคุณค่าที่แท้จริงซึ่งจะทำให้เกิดปฏิบัติอย่างถึงรากลึกเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างสิ่งใหม่ขึ้นได้มันสำคัญยิ่งที่ต้องเข้าใจตนเอง การรู้จักตนเองเป็นจุดเริ่มต้นของปัญญา (กฤษณมูรติ, 2545ช, น. 73)

แม้ในงานเขียนของกฤษณมูรติจะกล่าวถึงแนวคิดที่พยายามหลีกเลี่ยงจากความรู้ต่างๆ ที่ดำรงอยู่โดยใช้อิสรภาพอันนำไปสู่สัจจะหรือความรู้ที่แท้จริง แต่ร่องรอยของระบบคิดแบบประวัติศาสตร์ก้าวหน้าซึ่งเป็นร่องเดียวกันกับระบบคิดวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ยังคงดำรงอยู่ในอิสรภาพนั้น จึงกล่าวได้ว่าไม่ใช่อิสรภาพที่แท้จริง หากแต่เป็นการประกอบสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ การใช้คำว่า ปฏิบัติ แม้จะบอกว่าเป็นการปฏิบัติที่แท้จริงอันแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการปฏิบัติที่ผ่านมา แต่ด้วยยังคงใช้คำว่า ปฏิบัติ กล่าวคือ ยังต้องใช้โครงสร้างภาษาแบบเดิม ในการประกอบสร้างความหมายใหม่ๆ ขึ้นมาเนื่องจากการประดิษฐ์คำขึ้นมาใหม่จะไม่สามารถสื่อสารได้ประการสำคัญ คำว่า การปฏิบัติ เป็นนัยของประวัติศาสตร์แบบก้าวหน้าอันเป็นผลผลิตของยุคสมัยใหม่ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคน ผู้อ่านด้วยจะเข้าใจความหมายของคำว่า ปฏิบัติ ไม่ได้เลย ถ้าทั้งผู้อ่านและตัวบท ไม่สอดประสานหรือประกอบสร้างระบบคิดของตนเองเข้ากับมโนทัศน์ของคำว่า ปฏิบัติ ร่วมกัน ดังนั้น การใช้คำว่า ปฏิบัติ ในงานเขียนของกฤษณมูรติ คือการพยายามสร้างมโนทัศน์และความหมายใหม่ๆ ภายใต้ระบบคิดแบบเดิม คือ แบบประวัติศาสตร์แบบก้าวหน้าเพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ของตัวบทที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้กระทั่งเชื่อว่าเป็นความรู้และความจริง

นอกเหนือจากนี้ตัวบทได้ประกอบสร้างคำกล่าวถึงการปฏิบัติไว้ว่า “ปฏิบัติจากคุณค่าที่มุ่งหาความสุขทางประสาทสัมผัสไปเป็นคุณค่าที่ไม่ใช่เพื่อความสุขทางประสาทสัมผัส”

เมื่อพิจารณาพบว่า กฤษณมูรติต้องการ “ปฏิบัติจากคุณค่าที่มุ่งหาความสุขทางประสาทสัมผัสไปสู่คุณค่าที่ไม่ใช่เพื่อความสุขทางประสาทสัมผัส” ซึ่งมีความหมายต่างจาก “ปฏิบัติจากคุณค่าที่มุ่งหาความสุขทางประสาทสัมผัสไปสู่คุณค่าแบบอื่นๆ” จึงเป็นการตอกย้ำว่าตัวบทไม่ยอมรับแนวคิดแบบวัตถุนิยมและต้องการคุณค่าแบบใหม่อื่นใดก็ได้ที่ขอเพียงแต่ให้เป็น “คุณค่าที่ไม่ใช่เพื่อความสุขทางประสาทสัมผัส” ก็พอ ซึ่งคำกล่าวที่ว่า “คุณค่าที่ไม่ใช่เพื่อความสุขทางประสาทสัมผัส” มีนัยต่างจากคำว่า “คุณค่าแบบอื่นๆ” เพราะหากเราบอกว่าต้องการปฏิบัติไปสู่ “คุณค่าแบบอื่นๆ” นั่นก็หมายความว่า ปฏิบัติไปเป็นแบบใดก็ได้โดยไม่ต้องสนใจว่าจะยังหลงเหลือ

คุณค่าแบบวัตถุนิยมอยู่บ้างหรือไม่ ซึ่งต่างจากการบอกว่าต้องการปฏิบัติไปสู่อะไรก็ได้ที่ไม่ใช่แบบวัตถุนิยมเพราะการกล่าวเช่นนี้เป็นการตอกย้ำว่าคุณค่าแบบวัตถุนิยมจะต้องไม่หลงเหลืออยู่เลย แม้แต่น้อย นัยแบบนี้เผยแสดงให้เห็นว่า ตัวบทต้องการเปิดทางเพื่อเชิดชูเป้าหมายบางอย่างโดยการเก็บกดปิดกั้นและปฏิเสธวัตถุนิยมอย่างสิ้นเชิง ในแง่นี้เป้าหมายดังกล่าวคือการเชิดชูแนวคิดแบบตะวันตก ดังนั้น ตัวบทจึงต้องประกอบสร้างการปฏิเสธแนวคิดแบบวัตถุนิยมอย่างสิ้นเชิงด้วยการหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวว่า การปฏิบัติจะมุ่งไปสู่ “คุณค่าแบบอื่นๆ” ซึ่งเป็นแบบใดก็ได้ แต่กลับกล่าวว่า การปฏิบัติจะมุ่งไปสู่คุณค่าแบบใดก็ตามที่อย่างน้อยที่สุดต้องปราศจากคุณค่าแบบวัตถุนิยมอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการปฏิเสธดังกล่าวเป็นนัยของการปฏิเสธวิทยาศาสตร์ตะวันตกอย่างถอนรากถอนโคน ทั้งนี้ ตัวบทพยายามตอกย้ำความชัดเจนของเส้นแบ่งคู่ตรงข้าม (binary opposition) ระหว่างตะวันตกและตะวันออกเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปฏิเสธตะวันตก ในขณะที่เดียวกันก็หลีกเลี่ยงการคิดไปสู่อีกด้านหนึ่งของคู่ตรงข้ามก็คือ ความเป็นตะวันออก ซึ่งความเป็นตะวันออกดังกล่าวไปสอดคล้องกับ วาทกรรมเชิดชูตะวันออกที่เข้ามาช่วงชิงความหมายเป็นกรอบความรู้ใหม่หลังจากความรู้แบบฟิสิกส์ควอนตัมได้แพร่หลายไปทั่วโลกกระทั่งทำให้ระบบคิดที่เชื่อความจริงแบบทวิลักษณ์แบบฟิสิกส์แผนเดิมสั่นคลอน

กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะเหมือนกลุ่มสตรีนิยมในอดีตในแง่ของการตอกย้ำเส้นแบ่งคู่ตรงข้ามที่ได้เรียกร่องความเสมอภาคเท่าเทียมกับเพศชายโดยเชิดชูเอกลักษณ์ของความเป็นผู้หญิง แต่กลับกลายเป็นว่าวิธีคิดดังกล่าวยิ่งไปตอกย้ำความแตกต่างระหว่างเพศ ท้ายที่สุดวิธีคิดดังกล่าวกลับกลายเป็นสถานการณ์ที่แย่งชิงความหมายให้แก่เพศของตน งานเขียนของกฤษณมูรติเผยให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างวาทกรรมที่เชิดชูความรู้แบบตะวันออกด้วยการช่วงชิงความหมาย ปะทะทับเกี่ยวกับฟิสิกส์แบบแผนเดิม และสร้างความหมายในการต่อต้านแนวคิดแบบตะวันตก ภายใต้สนามวาทกรรมที่ซับซ้อนนี้ ตัวบทในงานเขียนของกฤษณมูรติจึงเกิดความเป็นไปได้เนื่องจากตัวบทอาศัยทั้งวาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และวาทกรรมเชิดชูตะวันออกมาร่วมกันประกอบสร้างงานเขียนอันสอดคล้องกับกรอบความรู้หรือวาทกรรมหลักที่เป็นขอบฟ้าทางความรู้ร่วมสมัยของทั้งกฤษณมูรติเองและผู้อ่านตัวบท

4) วาทกรรมเชิดชูตะวันออกและแนวคิดเชิงจิตวิญญาณ

กระบวนการอันได้มาซึ่งความรู้ตามทัศนะของกฤษณมูรติ คือ การเจริญภาวนาเพื่อเข้าถึงความเข้าใจแห่งการตระหนักรู้โดยไม่เลือกและเข้าสู่สภาวะอนัตตาซึ่งตัวบทเน้นย้ำถึงความยากลำบากและการต้องใช้ความพยายามดังกล่าวที่ว่า

เพื่อจะตระหนักรู้ถึงสิ่งทั้งมวลนั้นและด้วยความใส่ใจตั้งมั่นและใกล้ชิด ล้วนเป็นงานที่หนักหนาสาครจริงจัง มันเรียกร้องพลังงานอันมหาศาล พวกเราส่วนมาก มักไม่พร้อมที่จะให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิดต่อเรื่องนี้ เราขาดความอดทนที่จะสืบค้น เข้าสู่ตนเองที่ละก้าวเพื่อการเริ่มต้นที่จะรู้ถึงกระแสอันซับซ้อนแบบพลในห้วงลึกทั้ง มวลของจิตตน แต่จิตที่เข้าใจตัวมันเองโดยกระจ่างชัดหมดจดแล้วเท่านั้นจึงไม่หลุด ตัวมันเอง จิตเยี่ยงนี้เท่านั้นที่สามารถปลดปล่อยตัวมันเองเป็นอิสระจากห้วงอดีต และล่วงพ้นจากกระแสแห่งกาลเวลาของตัวมันเอง เรื่องนี้ไม่ยากนัก ทว่าต้องการความ บากบั่นอันมหันต์ (กฤษณมูรติ, 2545ค, น. 79)

การตระหนักรู้ถึงสิ่งทั้งมวลนั้นจะต้องใส่ใจความคิดในเชิงจิตวิญญาณเพื่อปลดปล่อย ตัวเองออกจากความกลัวต่างๆ ด้วยปัญญาของมนุษย์ที่เข้าใจตัวตนซึ่งมีร่องรอยของแนวคิด มนุษยนิยมดังคำกล่าวที่ว่า

สำหรับแนวคิดมนุษยนิยม มนุษย์อาจมีจุดเปราะบางที่ถูกสร้างมาตามธรรมชาติ ให้กลัวสิ่งที่ตนไม่รู้จักคุ้นเคย แต่ด้วยสติปัญญาของมนุษย์นั่นเอง วันหนึ่งมนุษย์จะ ค่อยๆ เรียนรู้ที่จะขจัดจุดเปราะบางเหล่านี้ออกไปจากชีวิต มนุษย์สามารถเอาชนะ จุดอ่อนทุกอย่างที่ธรรมชาติสร้างมาให้แก่ตนได้เสมอ หากว่ามนุษย์มีความเพียร พยายามและรู้จักใช้สติปัญญาของตนอย่างเพียงพอ (ปรีชา ช้างขวัญยืน และสมภาร พรหมทา, 2552, น.137)

กฤษณมูรติมักเน้นย้ำเสมอถึงความบากบั่นและความพยายามเพื่อให้เข้าถึงสัจจะที่ แท้จริง เขาตอกย้ำให้เยาวชนต้องตระหนักในทันทีทันใดเนื่องจากหากมีอายุมากขึ้น มนุษย์จะยิ่งถูก อิทธิพลต่างๆ ทางสังคมครอบงำ ดังนั้น จึงไม่ควรแสวงหาความบันเทิงทั้งทางความรู้ การขบคิดและ ทั้งทางวัตถุ หากแต่ต้องจริงจังกับการสอบสวนตนเองเพื่อให้ชีวิตเข้าถึงความหมายที่แท้จริง กล่าวได้ ว่า กฤษณมูรติได้ประกอบสร้างความสูงส่งทางจิตวิญญาณขึ้นมาด้วยการอธิบายถึงวิถีทางแห่ง ความพยายาม ความเอาใจจริงเอาใจทางด้านจิตวิญญาณ แทนที่ความเสื่อมโทรมแห่งกิเลสตัณหาและ ความกลัว ดังคำกล่าวที่ว่า

มาทีนี้คุณบอกว่าไม่เห็นอย่ำนั่นหมายความว่า คุณยังไม่ได้ทำงาน คุณไม่ได้ คงไว้ซึ่งการสืบสวนที่แท้จริงหมายความว่า คุณเพียงได้รับความบันเทิงและก็จากที่นี้ไป

พร้อมกับความกลัวของคุณ อนิจจา! มันจะมีความหมายอะไรเล่าครับ (กฤษณมูรติ, 2545ช, น. 21)

แม้ว่ากฤษณมูรติจะปฏิเสธศาสนาทุกศาสนา แต่เขาเองก็สร้างศาสนธรรมบางอย่างขึ้นมาใหม่ซึ่งเป็นการให้คุณค่ากับจิตวิญญาณอันสูงส่งเพื่อช่วงชิงสร้างความหมายและประสานกับคุณค่าแบบตะวันออก พร้อมทั้งปฏิเสธคุณค่าแบบตะวันตกทั้งหมด การประกอบสร้างดังกล่าวจะเป็นไปไม่ได้ หากไม่มีวาทกรรมเชิดชูตะวันออกอันเป็นกระแสดังยุคสมัยมารองรับให้ด้วยบททำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายทั้งหมดของการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความรู้และการแสวงหาความจริงตามทัศนะของกฤษณมูรติผ่านแนวคิดเรื่องวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ คือ การแสดงให้เห็นถึงร่องรอยขอบข่ายทางความคิดที่กำกับความเป็นไปได้ของตัวบทพร้อมทั้งเผยแสดงเทคนิคทางวาทกรรมต่างๆ ที่ตัวบทสร้างขึ้น

อนึ่ง การกล่าววาทกรรมเขียนของกฤษณมูรติตกอยู่ภายใต้วาทกรรมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และวาทกรรมเชิดชูตะวันออกหรือกล่าวอย่างเคร่งครัดได้ว่า แนวคิดของกฤษณมูรติ คือ ร่องรอยแนวคิดที่คล้อยคลึงกับศาสนาพุทธ เป็นเพียงการศึกษาวิเคราะห์โดยผ่านแนวคิดเรื่องวาทกรรมของฟูโกต์ซึ่งได้เผยให้เห็นว่า ความรู้ที่กฤษณมูรติประกอบสร้างขึ้น รวมถึงชุดความรู้ที่กำกับวิถีคิดของผู้อ่านล้วนตกอยู่ภายใต้ขอบฟ้าทางความคิดเดียวกันซึ่งงานวิจัยนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อตัดสินเชิงคุณค่าว่าแนวคิดของกฤษณมูรติถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี คุณประโยชน์ส่วนหนึ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการวิจัยนี้คือ การแสดงให้เห็นว่า ไม่มีแนวคิดหรือตัวบทใดที่จะดำรงอยู่ได้ในขอบเขตที่เกินเลยไปกว่าวาทกรรมที่ครอบงำสังคมอยู่ ดังนั้น การที่กฤษณมูรติกล่าวว่าวิธีเข้าถึงความจริงตามทัศนะของเขา คือ การเป็นอิสระจากทุกระบบคิดที่ครอบงำ หายที่สุดแล้วเป็นเพียงการประกอบสร้างตัวบทขึ้นภายใต้การขบเกี่ยวของวาทกรรมต่างๆ ในสนามของวาทกรรมเพื่อส่งเสริมให้ตัวบทดำรงอยู่ในสถานะของความรู้ที่ถูกเข้าใจว่าเป็นความจริง